

Hazer Dana

Elhami Isufi

Ferim Gashi

FLETORE PUNE GJEOGRAFIA 8

FLETORE PUNE GJEOGRAFIA 8

FLETORE PUNE

GJEOGRAFIA 8

PËRMBAJTJE

1. KONTINENTI I AZISË

1.1	Veçoritë e përgjithshme gjeografike të Azisë - kontinent i kontrasteve të shumta	6
1.2	Relievi i kontinentit të Azisë	9
1.3	Veçoritë klimatike, hidrografike dhe biogjeografike	11
1.4	Popullsia dhe veçoritë shoqërore të Azisë	12
1.5	Karakteristikat e zhvillimit ekonomik dhe ndarja rajonale	13
1.6	Azia Jugperëndimore – veçoritë natyrore	14
1.7	Azia Jugperëndimore – veçoritë shoqërore dhe ekonomike	15
1.8	Turqia, Arabia Saudite dhe Irani	16
1.9	Azia Jugore - veçoritë natyrore	17
1.10	Azia Jugore – veçoritë shoqërore–ekonomike	18
1.11	India dhe Pakistani	19
1.12	Azia Juglindore – veçoritë natyrore	20
1.13	Azia Juglindore – veçoritë shoqërore-ekonomike	21
1.14	Indonezia, Malajzia dhe Singapori	22
1.15	Azia Lindore – veçoritë natyrore	23
1.16	Azia Lindore - veçoritë demografike dhe ekonomike	24
1.17	Kina – veçoritë gjeografiko-natyrore dhe shoqëro-ekonomike	26
1.18	Japonia, Koreja e Jugut dhe Koreja e Veriut	27

2. KONTINENTI I AFRIKËS

2.1	Afrika – emri, pozita, kufijtë dhe madhësia	29
2.2	Përthyeshmëria bregdetare dhe relievi i Afrikës	30
2.3	Faktorët klimatikë, hidrografia dhe bota bimë e shtazore	31
2.4	Karakteristikat demografike, zhvillimi ekonomik dhe ndarja politike	33
2.5	Afrika Veriore – specifikat natyrore dhe shoqërore-ekonomike	34
2.6	Republika Arabe e Egjiptit dhe Maroku	35
2.7	Afrika Perëndimore – veçoritë natyrore dhe shoqërore-ekonomike	36
2.8	Afrika Qendrore Ekuatoriale - veçoritë natyrore dhe shoqërore-ekonomike	38
2.9-2.10	Afrika Lindore - veçoritë natyrore, shoqërore-ekonomike dhe Tanzania	39
2.11	Afrika Jugore - veçoritë natyrore	41
2.12-2.13	Zhvillimi shoqërore-ekonomik i Afrikës Jugore dhe Republika e Afrikës së Jugut	42

3. KONTINENTI I AMERIKËS

3.1	Kontinenti i Amerikës – veçoritë e përgjithshme gjeografike	45
3.2	Veçoritë natyrore të kontinentit të Amerikës	46
3.3	Kolonizimi i Amerikës, popullsia dhe zhvillimi ekonomik	48
3.4	Amerika e Veriut – pozita gjeografike dhe veçoritë natyrore	49
3.5	Amerika e Veriut – veçoritë shoqëro-ekonomike	51
3.6	SHBA – veçoritë natyrore	52
3.7	SHBA, popullsia dhe specifikat ekonomike	53
3.8	Kanadaja – veçoritë natyrore, popullsia dhe zhvillimi ekonomik	55
3.9	Amerika Mesme – Pozita gjeografike dhe veçoritë natyrore	56
3.10	Amerika Qendrore – veçoritë shoqëro-ekonomike	58
3.11	Meksika	60
3.12	Amerika Jugore – veçoritë natyrore	61
3.13	Brazili dhe Argjentina	62

4. KONTINENTI I AUSTRALISË DHE OQEANIA

4.1	Australia - veçoritë e përgjithshme gjeografike	64
4.2	Elementet natyrore të Australisë	65
4.3	Popullsia, zhvillimi ekonomik dhe ndarja rajonale e Australisë	66
4.4	Oqeania – veçoritë e përgjithshme gjeografike	68

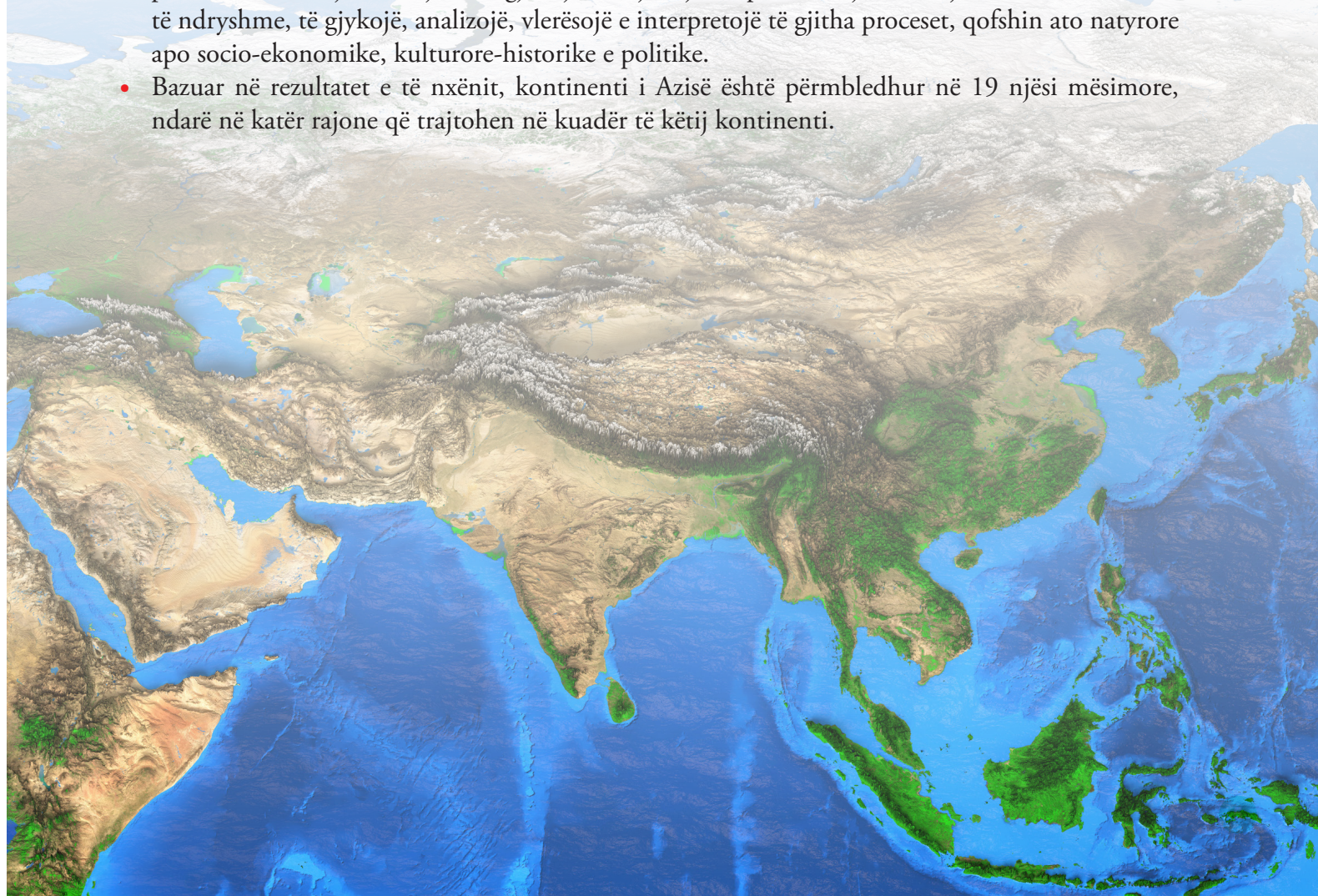
5. VISET POLARE (Arktiku dhe Antarktida)

5.1	Viset polare – Arktiku dhe Antarktida (Veçoritë e përgjithshme gjeografike)	70
-----	---	----

REFERENCA

1. KONTINENTI I AZISË

- Kontinenti i Azisë paraqet njësi territoriale dhe rajonale hapësinore me tipare të veçanta natyrore e shoqërore-ekonomike. Në këtë kontinent në mënyrë të përmblendhur trajtohen karakteristikat kryesore me të cilat identifikohet si rajon i nivelit më të lartë. Aty trajtohen aspektet e përgjithshme natyrore dhe socio-ekonomike në nivel të kontinentit, rajonit dhe në nivel global.
- Azia njihet si kontinent i kontrasteve të shumta natyrore dhe shoqërore-ekonomike. Ajo veçohet për nga sipërfaqja e madhe, kontraste të shumta në reliev, klimë, hidrografi, biodiversitet të llojllojshëm, si dhe specifika të shumta demografike, kulturo-historike, sociale, ekonomike e politike.
- Ky kontinent njihet si djep i civilizimeve e shpikjeve të lashta, vendlindje e besimeve monoteiste dhe atraksioneve të shumta të monumenteve kulturore dhe historike.
- Ndërveprimi i faktorëve natyrorë dhe socio-ekonomikë siguron një lidhje të rëndësishme në plotësimin e njëri-tjetrit dhe, si rrjedhojë, në kontinentin e Azisë vërehen transformime të shumta në aspektin natyror, social, ekonomik dhe mjedisor.
- Përmes këtyre përmbajtjeve mësimore, nxënësi/ja synon t'i arrijë rezultatet e të nxënës që janë të përcaktuara. Ai/ajo do të jetë në gjendje të dijë, njohë, përshkruajë dhe bëjë krahasime, dallime të ndryshme, të gjykojë, analizojë, vlerësojë e interpretojë të gjitha proceset, qofshin ato natyrore apo socio-ekonomike, kulturore-historike e politike.
- Bazuar në rezultatet e të nxënës, kontinenti i Azisë është përmblendhur në 19 njësi mësimore, ndarë në katër rajone që trajtohen në kuadër të këtij kontinenti.

1.1

VEÇORITË E PËRGJITHSHME GJEOGRAFIKE TË AZISË - KONTINENT I KONTRASTEVE TË SHUMTA

- Kontinenti i Azisë ka një sipërfaqe prej:
a) 42,5 mln km²; b) 44,5 mln km²; c) 46,5 mln km².
- Sipas numrave në hartën e dhënë, bëni përkufizimin e Azisë duke shënuar ngushticat, kanalin, oqeanet, detet dhe malet.

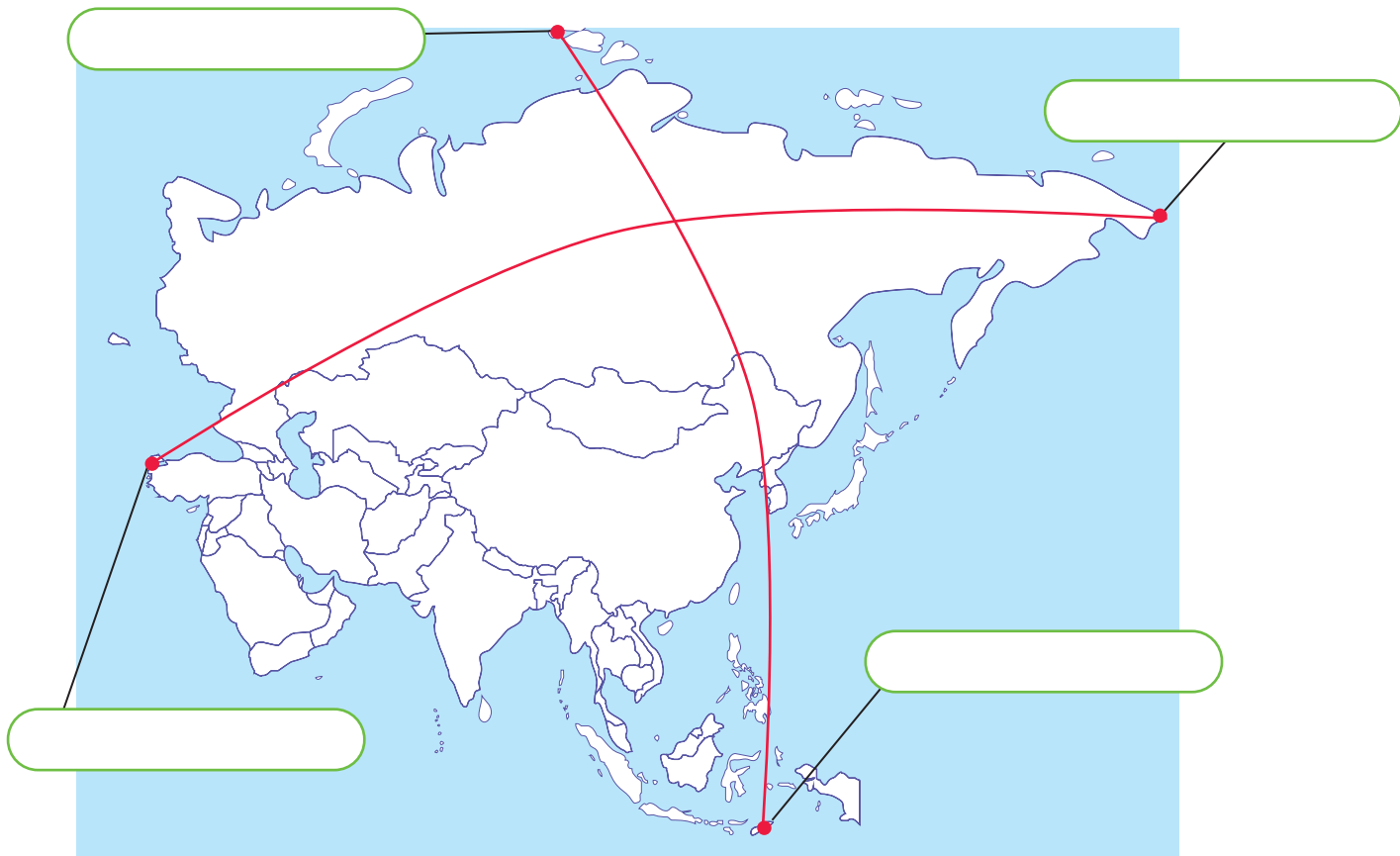
- Ngushtica e Bosforit.
- Ngushtica e _____.
- Kanali i _____.
- Ngushtica _____.
- Oqeani _____.
- Deti _____.
- Oqeani _____.
- Ngushtica e _____.
- Oqeani i _____.
- Mali _____.

3. Sipas numrave në hartën e dhënë, emërtoni gadishujt, ishujt dhe gjiret.

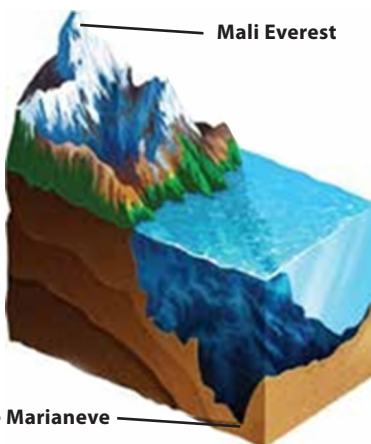

1. Gadishulli _____.
2. Gadishulli _____.
3. Gadishulli _____.
4. Gadishulli i Indokinës.
5. Gadishulli _____.
6. Gjiri _____.
7. Gjiri _____.
8. Gjiri _____.
9. Ishulli _____.
10. Ishulli Borneo.
11. Ishujt _____.

4. Duke u bazuar në tekstin bazë, shënoni në hartën e dhënë katër pikat skajore të kontinentit të Azisë.

5. Vrojttoni figurat dhe tregoni cili kontrast i veçorive natyrore është paraqitur.

1.2

- Pontike • Elbrus • Urale • Hindukush • Himalaje

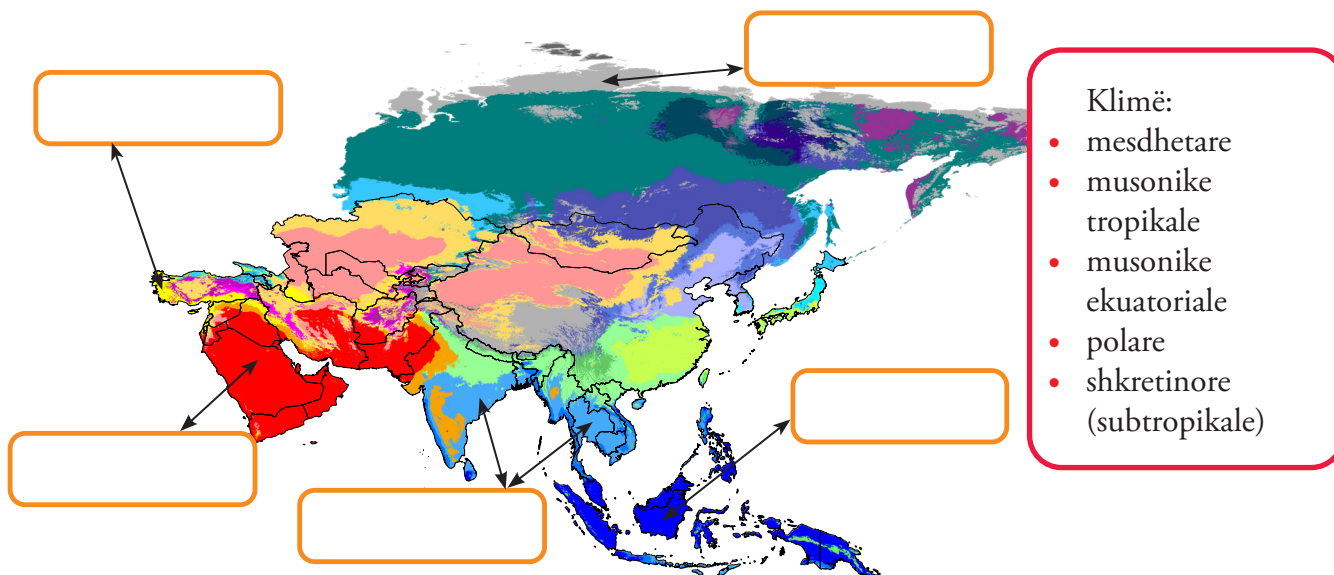
- 5.** Duke u bazuar edhe në fotografinë e dhënë, tregoni disa nga karakteristikat gjeografike të maleve Himalaje.

1.3

VEÇORITË KLIMATIKE, HIDROGRAFIKE
DHE BIOGJEOGRAFIKE

1. Në hartën klimatike të Azisë, shënoni emrat e tipave klimatikë që kërkohen.

2. Shkruani e saktë apo e pasaktë në zbrazëtirën pas fjalisë.

Tigri dhe Eufrati derdhen në Gjirin Persik. _____

Liqeni Bajkal është liqeni më i madh në botë për nga sipërfaqja. _____

Deti i Vdekur është liqeni me pasurinë më të madhe të ujërave të ëmbla në botë. _____

Lumenjtë Amu Darja dhe Sir Darja kanë rrjedhje endoreike dhe derdhen në liqenin Aral. _____

Lumi Huanhe është lumi më i gjatë në Azi dhe derdhet në Oqeanin Indian. _____

3. Lidhni me shigjetë llojet e kafshëve me zonat vegetative ku jetojnë.

Zona barishtore
(savanat)

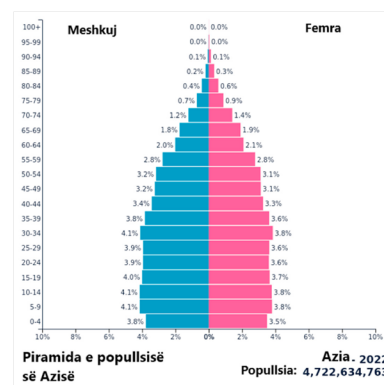
Zona e thatë
(shkretinore)

Zona polare
(tundrat)

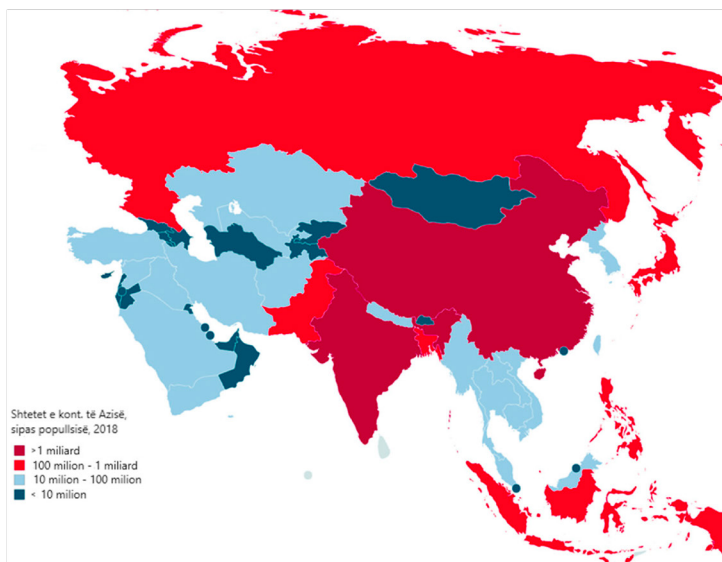
Zona tropikale
(xhunglat)

1.4 POPULLSIA DHE VEÇORITË SHOQËRORE TË AZISË

1. Analizoni shtimin natyror dhe strukturën moshore të popullsisë së Azisë, bazuar në piramidën e dhënë, dhe tregoni shkaqet e ndryshimeve të strukturës së popullsisë në dekadën e fundit.

2. Analizoni hartën e numrit të popullsisë së shteteve të Azisë dhe radhitni 6 shtetet me numrin më të madh të popullsisë.

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

3. Cilët prej këtyre popujve i takojnë racës mongoloide (të verdhë)? Rrethoni emrat e duhur.

izraelitët
hinduistët
turqit

kinezët
persët
afganët

arabët
koreanët
japonezët

4. Kërkoni në internet informacione rreth qytetërimeve të hershme në kontinentin e Azisë. Në cilat hapësira kanë lindur këto qytetërime? Te cilët popuj të kontinentit të Azisë janë zhvilluar ato? Çfarë zbuluan ata?

1.5

KARAKTERISTIKAT E ZHVILLIMIT EKONOMIK DHE NDARJA RAJONALE

1. Rrethoni S nëse fjalia është e saktë ose P nëse fjalia është e pasaktë:
 - 65% e rezervave të naftës dhe gazit natyror gjenden në kontinentin e Azisë. S P
 - Burimet ujore si resurse natyrore mungojnë në kontinentin e Azisë. S P
 - Kontinenti i Azisë është prodhuesi më i madh i orizit, çajit, pambukut, mëndafshit. S P
 - Shtetet më të zhvilluara industriale në Azi janë Nepali, Bangladeshi, Laosi, Afganistani. S P
 - Si prodhuese të mjeteve të transportit njihen Japonia, Kina, Indonezia, Koreja e Jugut, Turqia. S P
 - Bukuritë natyrore, monumentet kulturoro-historike, trashëgimia kulturore janë faktorë me rëndësi për zhvillimin e degës së turizmit. S P
2. Arsyeja kryesore e krijimit të Organizatës së Vendeve Eksportuese të Naftës (OPEC) ishte:
 - a) rregullimi i çmimeve të tregut global të naftës;
 - b) rritja e kërimit nënujor të naftës;
 - c) kufizimi i rritjes së të ardhurave nga shitja e naftës;
 - d) kontrolli mbi vendet prodhuese të naftës.
3. Shtetet arabe të Azisë dhe Afrikës formuan një organizatë me qëllim bashkëpunimin ekonomik, politik, social e kulturor mes shteteve anëtare. Kjo organizatë u emërtua si:
 - a) APEC; b) Lidhja Arabe; c) ASEAN; d) ACD.
4. Me anë të ngjyrave të ndryshme, në hartën e dhënë bëni ndarjen rajonale të kontinentit të Azisë.

1.6

AZIA JUGPERËNDIMORE – VEÇORITË NATYRORE

1. Shënoni a, b ose c në vendin bosh para fjalisë.

_____ Azia e Vogël

a) shtetet Iran dhe Afganistan

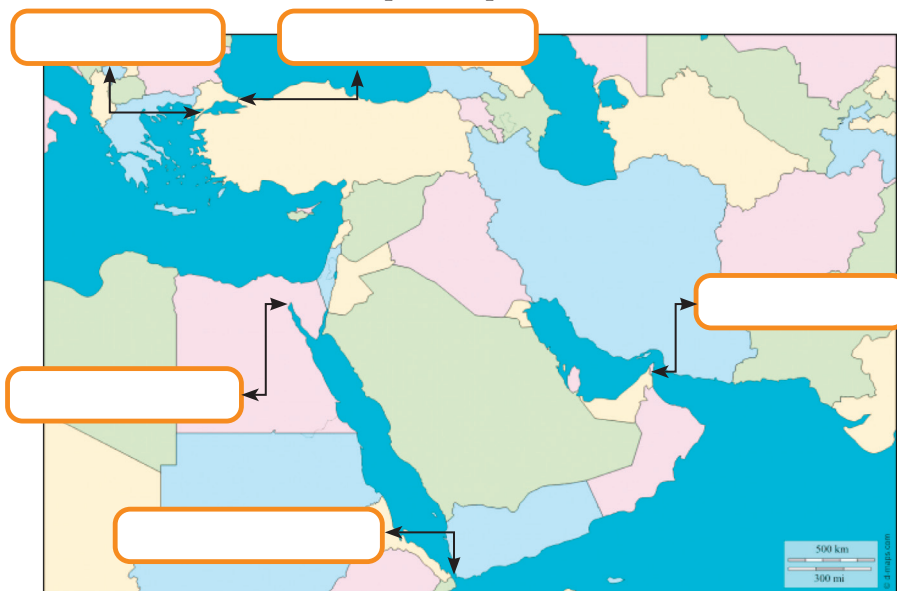
_____ Lindja e Afërt

b) gadishulli ku shtrihet shteti i Turqisë

_____ Lindja e Mesme

c) Gadishulli Arabik

2. Me emrat e dhënë më poshtë, plotëso hartën memece të Azisë Jugperëndimore.

- Ngushtica e Bosforit
- Ngushtica e Dardaneleve
- Ngushtica Bab-el-Mandeb
- Ngushtica e Ormuzit
- Kanali i Suezit

3. Cilat janë 3 shkretëtirat e njohura në Gadishullin Arabik?

A: _____

B: _____

C: _____

4. Rrethoni pohimet e sakta.

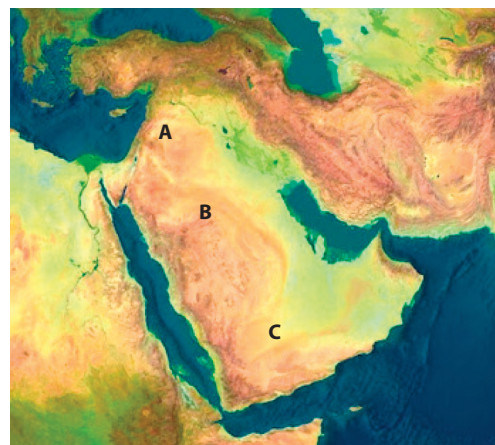
a) Pjesa dërmuese e Gadishullit Arabik ka klimë mesdhetare.

b) Në pjesën e rrafshnaltës së Anatólisë, Armenisë dhe Iranit mbizotëron klima kontinentale (ku reshjet atmosferike nuk janë më shumë se 250 mm/vit).

c) Azia Jugperëndimore është rajoni më i pasur në Azi me rrjedhje ujore sipërfaqësore.

d) Deti i Vdekur është formuar me erozion akullnajor.

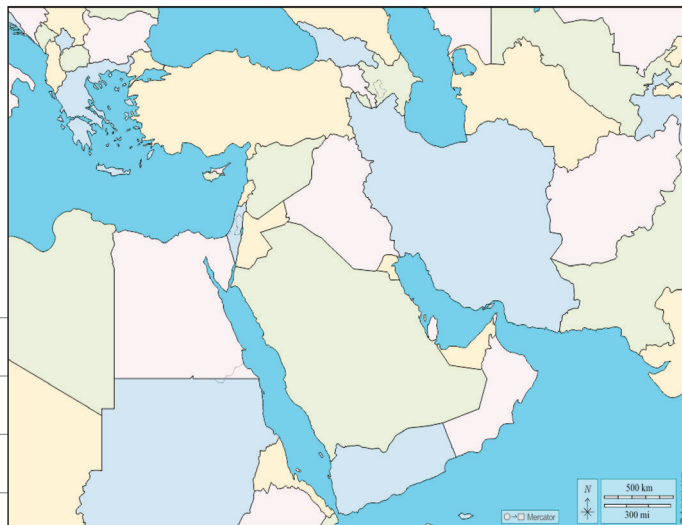
e) Prej shtazëve, më të veçantat që rriten në Azinë Jugperëndimore janë devetë, delet dhe dhitë.

1.7

AZIA JUGPERËNDIMORE – VEÇORITË SHOQËRORE DHE EKONOMIKE

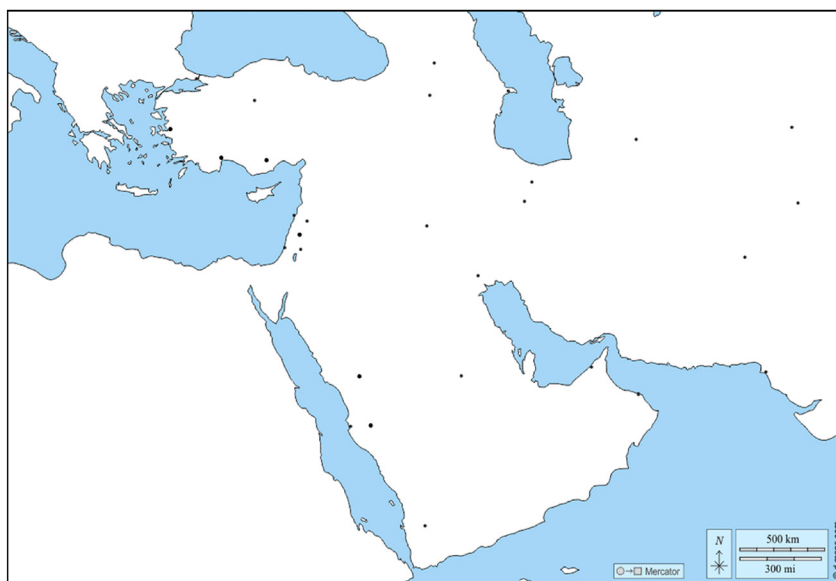
1. Duke u mbështetur në atlaset tuaja dhe në tabelën e shteteve të libri bazë, shënoni në hartën e dhënë emrat e shteteve dhe kryeqyteteve të Azisë Jugperëndimore.
2. Cilët popuj jetojnë në Azinë Jugperëndimore, cilave raca u takojnë dhe cilat besime fetare janë më të përhapura? Komentoni.

3. Situata 1: Rina dhe Vesa kanë vendosur të realizojnë një udhëtim turistik në qytetet e Turqisë: Izmir, Antalia dhe Adana.

Situata 2: Albani, si historian që është, ka vëzhguar hartën e Azisë Jugperëndimore dhe ka vendosur të vizitojë tri qendrat e shenjta të këtij rajoni: Jerusalemin, Mekën dhe Medinën.

Identifikoni në hartë qytetet që do të vizitojnë Rina, Vesa dhe Albani.

4. Nxjerrja dhe përpunimi i cilës pasuri natyrore është paraqitur në fotografitë e mëposhtme? Shpjegoni rëndësinë ekonomike që ka kjo pasuri natyrore për shtetet e Azisë Jugperëndimore.

1.8 TURQIA, ARABIA SAUDITE DHE IRANI

1. - *Shtrihet në dy kontinente, në Azi dhe Evropë.*
- Ka dalje në detet Mesdhe, Egje, Marmara dhe Detin e Zi.
 - Në pjesën lindore të saj gjendet pika më e lartë, mali Ararat (majë vullkanike) me lartësi 5165 m.
 - Një numër i madh i popullsisë është me prejardhje shqiptare (rreth 5 milionë).

Cilit shtet të Azisë Jugperëndimore i përgjigjen specifikat gjeografike të lartshënuara? Shënoni ✓.

- ☐ Arabisë Saudite
- ☐ Turqisë
- ☐ Iranit
- ☐ Izraelit

2. Shkruani fjalët e poshtëshënuara në vendin e duhur:
shkretëtirat, persishija, Anadoll, Tigër, Euftrat, naftë, Karun.
- Zona aziatike e Turqisë (Azia e Vogël) quhet .
 - Lumenjtë dhe i kanë burimet në rrafshnaltën e Anatólisë.
 - Pjesën më të madhe të territorit të Arabisë Saudite e përbëjnë .
 - është pasuria kombëtare e Arabisë Saudite dhe ndryshe quhet “Ari i zi”.
 - Në Iran, gjuha zyrtare është .
 - Prej lumenjve, më i njohuri dhe më i madhi në Iran është lumi që derdhet në Gjirin Persik.

3. Lidhni me shigjetë qytetet me shtetet përkatëse.

Xhedahu (Xheda)

Sambolli

Teherani

Bursa

Shirazi

Riadi

Irani

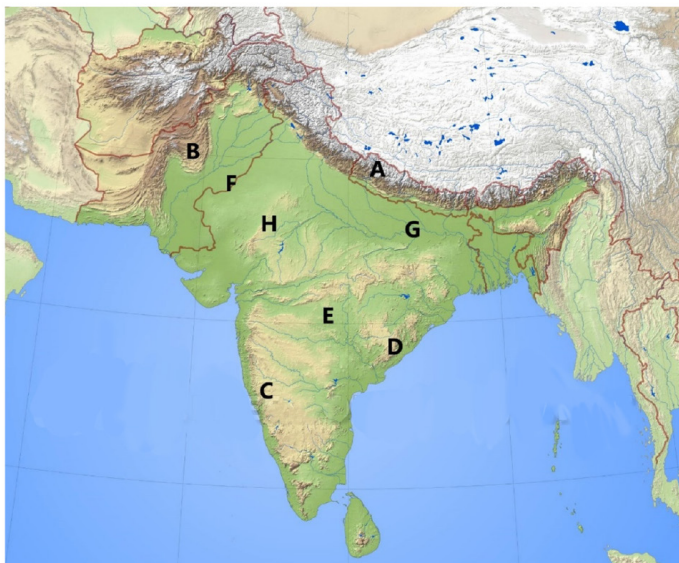
Arabia Saudite

Turqia

4. Renditini disa specifika ekonomike të Turqisë, Arabisë Saudite dhe Iranit.

1.9 AZIA JUGORE - VEÇORITË NATYRORE

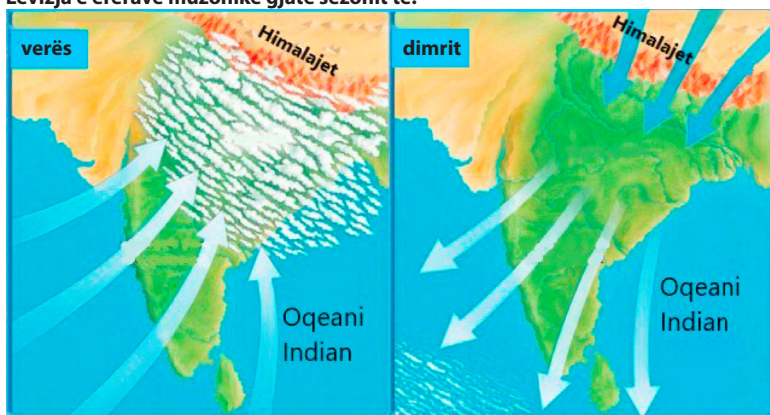
1. Shënoni shkronjën që korrespondon me formën e relievit në hartën e Azisë Jugore.

1. ____ Rrafshnaltat e Dekanit
2. ____ Malet Hindukush
3. ____ Gatet Perëndimore
4. H Shkretëtira Tar
5. ____ Malet Himalaje
6. ____ Ultësira e Indit
7. ____ Gatet Lindore
8. ____ Ultësira e Gangut

2. Erërat musonike janë faktorë të rëndësishëm për jetesën në Azinë Jugore. Janë erëra që fryjnë sipas sezoneve. Tregoni specifikat e këtyre erërave sipas sezoneve.

Lëvizja e erërave musonike gjatë sezonit të:

Musonet verore:

Musonet dimërore:

3. Duke punuar në dyshe, tregoni cili nga pohimet e mëposhtme është i vërtetë (V) dhe cili i gabuar (G).

- a) Gjatë periudhës së shirave, lumenjtë e Azisë Jugore shkaktojnë përmytje.
- b) Në Azinë Jugore, lumenjtë më të mëdhenj janë: Irvadi, Tigri, Amuri, Mekongu.
- c) Tipat klimatikë të shumëllojshëm dhe format e larmishme të relievit kanë kushtëzuar një bimësi të varfër në Azinë Jugore.
- d) Sipas disa shënimeve, në Indi janë zbuluar rreth 21 000 lloje bimësh, më shumë se në çdo pjesë tjetër të botës.

☐ V ☐ G

☐ V ☐ G

☐ V ☐ G

☐ V ☐ G

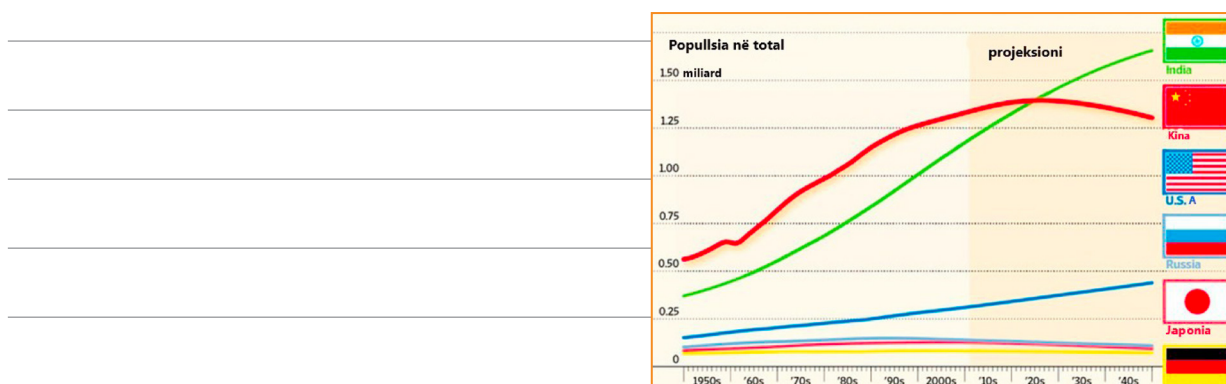
1.10 AZIA JUGORE – VEÇORITË SHOQËRORE–EKONOMIKE

- Analizoni figurën dhe tregoni cilat shtete të Azisë Jugore janë prodhuesit më të mëdhenj të orizit dhe sa është prodhimtaria vjetore në milionë tonë.

Prodhuesit më të mëdhenj në botë

- Duke u bazuar në grafikun e dhënë, krahasoni rritjen e numrit të popullsisë së Indisë me disa nga shtetet e ndryshme të botës sipas viteve.

- Bujqësia në Azinë Jugore është veprimtaria kryesore ekonomike, në disa shtete dominon bujqësia tradicionale, ndërsa në disa shtete të tjera, më të zhvilluara, ka modernizim më të madh.
- Listoni disa nga kulturat bujqësore që kultivohen më së shumti në Azinë Jugore.

- Taxh-Mahali është një nga mrekullitë arkitekturore të botës.
Ai gjendet në:

- ☐ Pakistan
- ☐ Nepal
- ☐ Bangladesh
- ☐ Indi.

1.11 INDIA DHE PAKISTANI

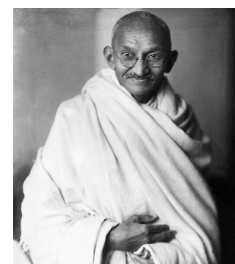
1. Sipas të dhënave në hartë, në qoftë se i renditim format relievore nga veriu në jug të Indisë, cila do të ishte alternativa e saktë:

1. A, B, C, D;	2. B, C, A, D;
3. C, D, A, B;	4. D, C, B, A?

2. Udhëheqësi shpirtëror për çlirimin e Indisë nga kolonizimi britanik ishte Mahatma Gandhi (1869-1948).

- Kërkoni në enciklopedi apo internet informacione dhe përshkruani jetën dhe veprimtarinë e tij.

3. Anjezë Gonxhe Bojaxhiu (Nënë Tereza) lindi në Shkup, më 26 gusht 1910.

Vdiq në Kalkutë, më 5 shtator 1997.

Humanistja dhe bamirësja e madhe shqiptare, Nënë Tereza, një pjesë të madhe të jetës e kaloi në Kalkutë të Indisë, ku edhe zhvilloi veprimtarinë e saj.

- Hulumtoni në enciklopedi apo internet rreth figurës së saj dhe tregoni arsyet pse pikërisht në Kalkutë të Indisë u përqendrua veprimtaria e saj bamirëse.

4. Në zbrazëtirat pas fjalive shënoni pohimet e vërteta (nëse fjalia është e saktë) apo e pasaktë (nëse fjalia është e gabuar).

a) Për nga numri i popullsisë, India zë vendin e parë në botë.	_____
b) Besimi zyrtar në Pakistan është hinduizmi, me rreth 96% të popullsisë.	_____
c) Si popuj më të vjetër në Indi konsiderohen vedët, dravët dhe hindusët.	_____
d) Gjuha kryesore që flitet në Pakistan është punxhabi.	_____
e) Për prodhimin e orizit, grurit dhe çajit, India zë vendin e parë në botë, ndërsa për pambukun të dytin.	_____
f) Pakistani ka sipërfaqe të mëdha toke të punueshme, naftë e gaz natyror, pasuri ujore dhe minerale, si hekur, bakër, krom etj.	_____

1.12 AZIA JUGLINDORE – VEÇORITË NATYRORE

1. Shënoni **po** (nëse pohimi është i saktë) ose **jo** (nëse pohimi është i gabuar).

Singapori —→ park ____
 Bangkoku —→ port ____
 Xhakarta —→ kryeqytet ____
 Borneo —→ gadishull ____
 Indokina —→ ishull ____
 Musonet —→ cuname ____
 Tonkini —→ gjiri ____
 Mekongu —→ lumë ____
 Sumatra —→ vullkan ____
 Tajfunet —→ erëra ____

2. Bazuar në fotografitë e dhëna, emërtoni llojet e bimëve dhe kafshëve që rriten në Azinë Juglindore.

1. _____

2. _____

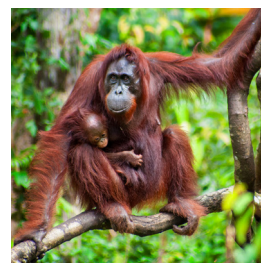
3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

3. Cilat janë dallimet midis klimës musonike-tropikale (Indokinë) dhe klimës musonike-ekuatoriale (arkipelagu i Malajit)?

1.13 AZIA JUGLINDORE – VEÇORITË SHOQËRORE-EKONOMIKE

1. Plotëso pohimet e mëposhtme me nocionet e duhura.

të verdhë, islamizmi, Indonezia, negrite, bamarët

- Vietnamezët, tajlandezët, filipinasit janë popuj të racës .
- Indonezianët dhe malajzianët janë popuj të racës .
- Në pjesën perëndimore të gadishullit të Indokinës jetojnë , në pjesën qendrore tajlandezët, ndërsa në lindje vietnamezët.
- Në Azinë Juglindore, feja më e përhapur është , me rreth 40% të popullsisë.
- është shteti me numrin më të madh të popullsisë në Azinë Juglindore.

2. Rajoni i Azisë Juglindore është i pasur me shumë minerale, si: kallaj, boksit, nikel, hekur, krom, bakër, zink, plumb etj.

- Zhvillimin e cilës degë të ekonomisë mundësojnë këto burime natyrore? Shëno ☒.

☐ industrinë

☐ tregtinë

☐ transportin

☐ zejtarinë

3. Tajlanda, Malajzia dhe Indonezia, me rreth 50% të prodhimtarisë botërore, janë prodhuesit më të mëdhenj të:

a) hekurit;

b) plumbit;

c) boksiteve;

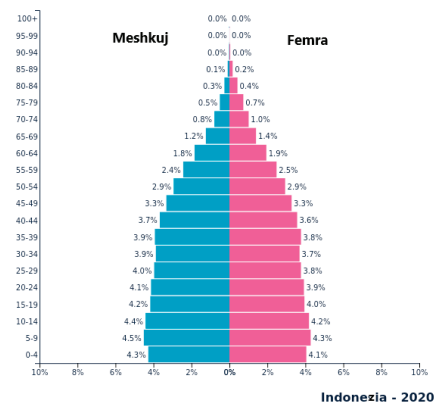
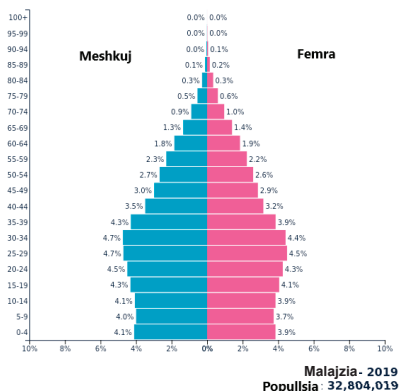
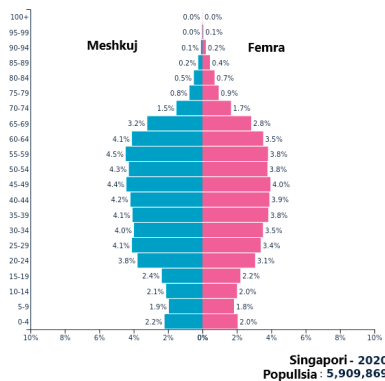
d) kallajit.

4. Në hartën memece të Azisë Juglindore, shënoni emrat e qyteteve kryesore të këtij rajoni.

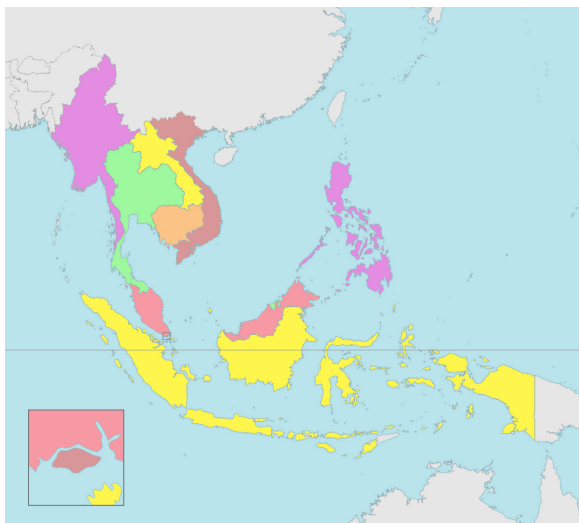

1.14 INDONEZIA, MALAJZIA DHE SINGAPORI

1. Krahasoni grup-moshat e popullsisë së Indonezisë, Malajzisë dhe Singaporit, duke u bazuar në piramidat e popullsisë.

2. Çfarë ju bën të mendoni për cunamin që ndodhi në vitin 2004 në Indonezi?

3. Një anije mallrash, që udhëton nga Kina jugore në drejtim të Evropës, ka dy alternativa kryesore rrugësh detare për të kaluar nga Deti i Kinës Jugore në Oqeanin Indian. Ajo mund të shfrytëzojë dy ngushtica detare që ndodhen në Azinë Juglindore.
- Identifikoni në hartën e dhënë këto dy ngushtica të rëndësishme.

4. Rrethoni S nëse fjalia është e saktë ose P nëse fjalia është e pasaktë:

- Malajzia përbëhet nga pjesa kontinentale, e cila quhet Malajzia Perëndimore, dhe pjesa ishullore, e cila quhet Malajzia Lindore.
- Singapori ndryshe quhet edhe “Bosfori i Lindjes”.
- Indonezia zë vendin e parë në botë për prodhimin e orizit.
- Kuala-Lumpuri ndodhet në Malajzinë Perëndimore.
- Singapori është ishull, qytet-shtet i vogël me 719,2 km².

S P
S P
S P
S P
S P

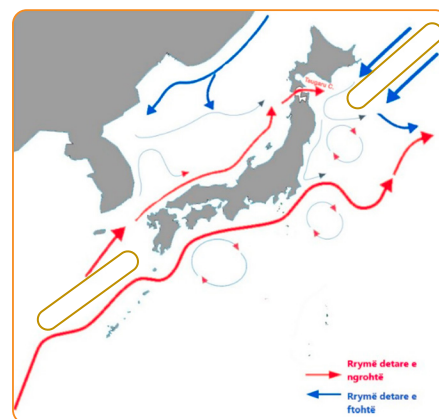
1.15 AZIA LINDORE – VEÇORITË NATYRORE

1. Shënoni shkronjën që korrespondon me formën e relievit në hartën e Azisë Jugore.

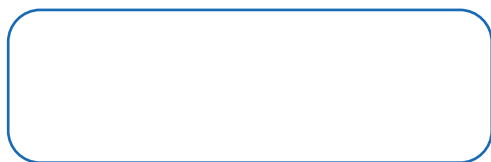

1. _____ malet Tianshan
2. F malet Himalaje
3. _____ malet Altai
4. _____ rrafshnaltat e Tibetit
5. _____ shkretëtira Taklamakan
6. _____ shkretëtira e Gobit
7. _____ Ultësira Kineze
8. _____ ultësira e Mançurisë

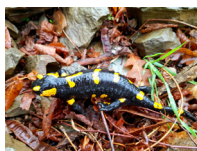
2. Ndër faktorët klimatikë të Azisë Lindore janë edhe rrymat detare Kuroshio dhe Ojashio, që lëvizin pranë brigjeve të këtij rajoni. Duke u bazuar në specifikat e këtyre rrymave detare, emërtojini ato në hartën e dhënë.

3. Në hartën hidrografike të Azisë Lindore, shënoni emrat e këtyre lumenjve: Amur, Huanhe, Jance, Sikiang (Hsijang).

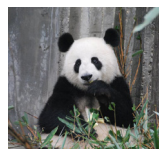
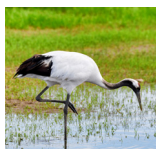

4. Poshtë fotografive, shkruani emrat e kafshëve që jetojnë në Azinë Lindore.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

1.16 AZIA LINDORE - VEÇORITË DEMOGRAFIKE DHE EKONOMIKE

1. Shënoni në hartën memece emrat e qyteteve kryesore të Azisë Lindore.

- Tokio
- Pekin
- Seul
- Hong-Kong
- Osaka
- Shanghai
- Tiencin
- Tajpei
- Ulan-Bator
- Pionjang
- Guangzhou

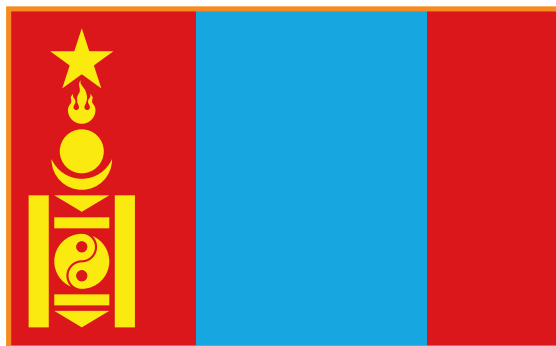
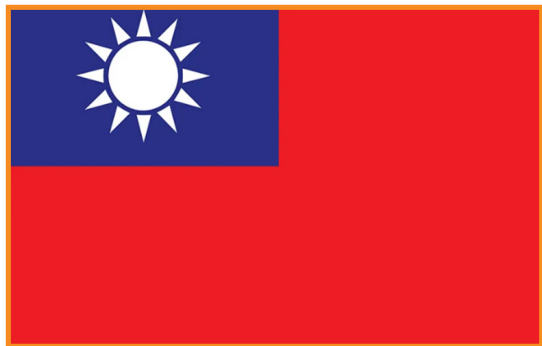
2. Rendit 4 shtetet më të mëdha të Azisë Lindore për nga sipërfaqja, popullsia dhe dendësia e popullsisë.

Shteti	Sipërfaqja
1.	
2.	
3.	
4.	

Shteti	Popullsia
1.	
2.	
3.	
4.	

Shteti	Dendësia b/km ²
1.	
2.	
3.	
4.	

3. Identifikoni shtetet e Azisë Lindore në bazë të flamujve:

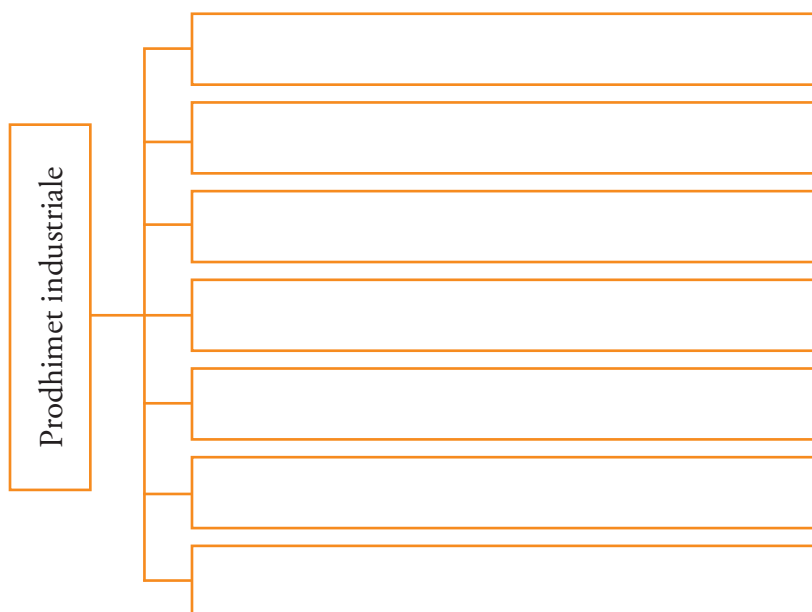

4. Azia Lindore njihet si rajoni më i industrializuar i kontinentit të Azisë.

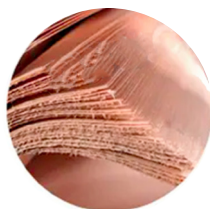
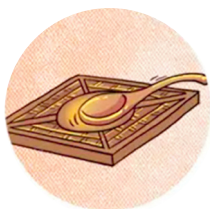
- Numëroni disa nga degët më të zhvilluara industriale të këtij rajoni.

1.17 KINA – VEÇORITË GJEOGRAFIKO-NATYRORE DHE SHOQËRORO-EKONOMIKE

1. Rrethoni pohimet e sakta.
 - a) Kina është shteti me numrin më të madh të popullsisë në botë.
 - b) Në pjesën perëndimore të Kinës, ku shtrihen edhe zonat malore, dendësia e popullsisë është shumë më e madhe.
 - c) Popullsia i takon racës negrite, ku 50,6% e përbëjnë kinezët.
 - d) Për prodhimin bujqësor të orizit, Kina zë vendin e parë në botë.
 - e) Besimi më i përhapur në Kinë është budizmi.
2. Në skicën e dhënë shënoni disa nga prodhimet industriale të Kinës.

3. Duke u bazuar në fotografitë e dhëna, shënoni emrat e disa prej shpikjeve të hershme kineze.

1.18 JAPONIA, KOREJA E JUGUT DHE KOREJA E VERIUT

1. Shënoni a, b, c ose d në vendin bosh para emrit të secilit shtet.

_____ Japonia

a) shtet totalitar komunist në Gadishullin Korean.

_____ Koreja e Jugut

b) shteti me sipërfaqen dhe popullsinë më të madhe në Azinë Lindore.

_____ Koreja e Veriut

c) shtet ishullor, i cili quhet ndryshe “vendi i lindjes së diellit”.

_____ Kina

d) ky shtet është ndër 20 shtetet më të industrializuara të botës.

2. Lidhni me shigjetë logot e prodhimeve industriale me emrat e shteteve që i prodhojnë ato.

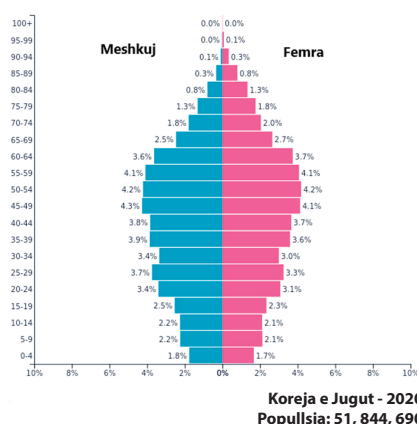
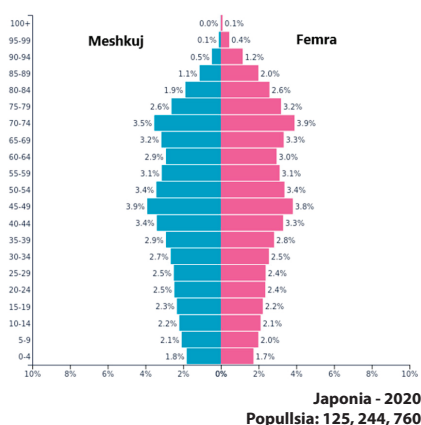

Kina

Japonia

Koreja e Jugut

3. Analizoni piramidën e popullsisë dhe krahasoni grup-moshat e popullsisë mes Japonisë dhe Koresë së Jugut.

2. KONTINENTI I AFRIKËS

- Në këtë kontinent, në mënyrë të përmbledhur, trajtohen karakteristikat e përgjithshme natyrore dhe socio-ekonomike në nivel kontinenti, rajoni dhe në nivel global.
- Afrika veçohet me kontraste të shumta në reliev, klimë, hidrografi, biodiversitet të llojlojshëm, si dhe specifika të shumta demografike, kulturore-historike, sociale, ekonomike e politike.
- Ky kontinent është pjesë e botës së vjetër bashkë me Azinë dhe Evropën. Njihet për nga dallimet e shumta, sidomos në aspektin shoqëror dhe ekonomik. Veçohet me llojlojshmëri etnike, gjuhësore, fetare, si dhe diferencim shumë të madh në zhvillimin ekonomik mes rajoneve apo shteteve të këtij kontinenti.
- Përkundër pasurive të shumta dhe të llojlojshme natyrore që ka Afrika, shkalla e zhvillimit shoqëror dhe ekonomik është shumë e ulët. Kjo mospërputhje mes pasurive të shumta natyrore dhe shkallës së ulët të zhvillimit është si pasojë e kolonizimit të gjatë evropian, nivelit të ulët të arsimimit, shëndetësisë, konflikteve të shumta etnike, paqëndrueshmërisë politike etj.
- Përmes këtyre përmbajtjeve mësimore, nxënësi/ja synon t'i arrijë rezultatet e të nxënës që janë të përcaktuara. Ai/ajo do të jetë në gjendje të dijë, njohë, përshkruajë dhe bëjë krahasime, dallime të ndryshme, të gjykojë, analizojë, vlerësojë e interpretojë të gjitha proceset, qofshin ato natyrore apo socio-ekonomike, kulturore-historike e politike.
- Bazuar në rezultatet e të nxënës, kontinenti i Afrikës është përmbledhur në 14 njësi mësimore, ndarë në pesë rajone që trajtohen në kuadër të këtij kontinenti.

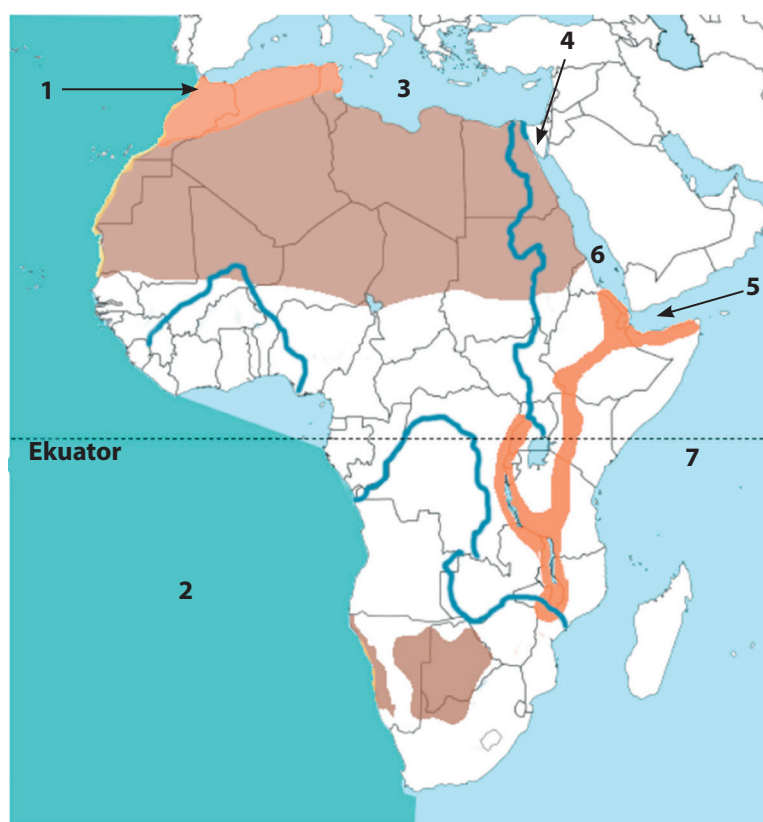
2.1 AFRIKA – EMRI, POZITA, KUFIJTË DHE MADHËSIA

1. Në zbrazëtirën pas fjalisë shëno e saktë ose e pasaktë.

- a) Afrika ka një sipërfaqe prej mbi 30 milion km². _____
- b) Kontinenti i Afrikës shtrihet me sipërfaqen e tij në hemisferën veriore. _____
- c) Kanali i Suezit lidh Detin e Kuq me Oqeanin Indian. _____
- d) Pika më skajore jugore e kontinentit të Afrikës është Kepi Agulhas. _____
- e) Pjesa më e madhe e Afrikës shtrihet në brezin e nxehtësisë. _____
- f) Ngushtica Bab-el-Mandeb lidh Detin e Kuq me detin Mesdhe. _____

2. Sipas numrave në hartën e dhënë, shënoni emrat e ngushticave, deteve, oqeanëve, kanalit dhe gjirit, që kufizojnë kontinentin e Afrikës.

- 1. Ngushtica _____;
- 2. Oqeani _____;
- 3. Deti _____;
- 4. Kanali _____;
- 5. Gjiri _____;
- 6. Deti _____;
- 7. Oqeani _____.

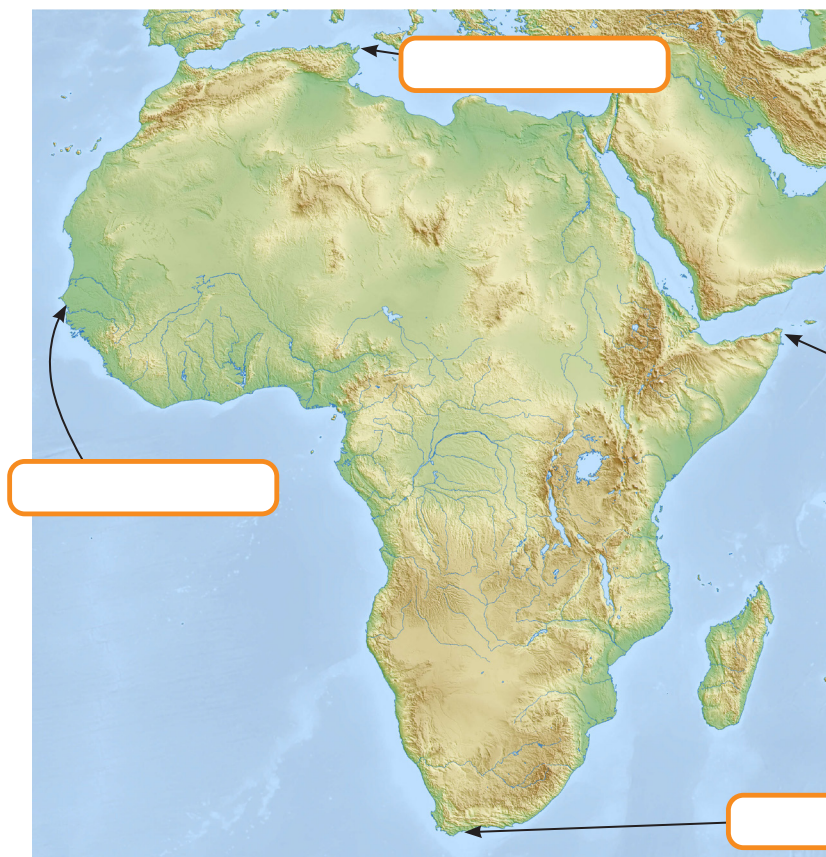

3. Pjesa e kontinentit të Afrikës që quhet “Briri Afrikan”, është:

- a) Kepi Blank
- b) Kepi i Gjelbër
- c) Gadishulli i Somalisë
- d) Kepi Aguilhas

2.2 PËRTHYESHMËRIA BREGDETARE DHE RELIEVI I AFRIKËS

1. Në hartën e dhënë të kontinentit të Afrikës, shënoni katër pikat skajore të saj.

- Kepi Blank
- Kepi Gardafui
- Kepi i Gjellbër
- Kepi Aguilhas

2. Shënoni shkronjën që korrespondon me formën e relievit në hartën e kontinentit të Afrikës.

1. ____ malet Atlas
2. ____ malet Ahagar
3. ____ malet Drakene
4. ____ malet Tibesti
5. ____ rrafshnalta Etiopiko-Somaleze
6. ____ Rrafshnalta Ligenore
7. ____ shkretëtira e Saharasë
8. T shkretëtira e Kalaharit
9. ____ pellgu i Kongos

3. Ku shtrihen këta ishuj: Madagaskar, Sejshell dhe Maskarene? Shënoni ✓.

- ☐ Në detin Mesdhe.
- ☐ Në Oqeanin Indian.
- ☐ Në Oqeanin Atlantik.

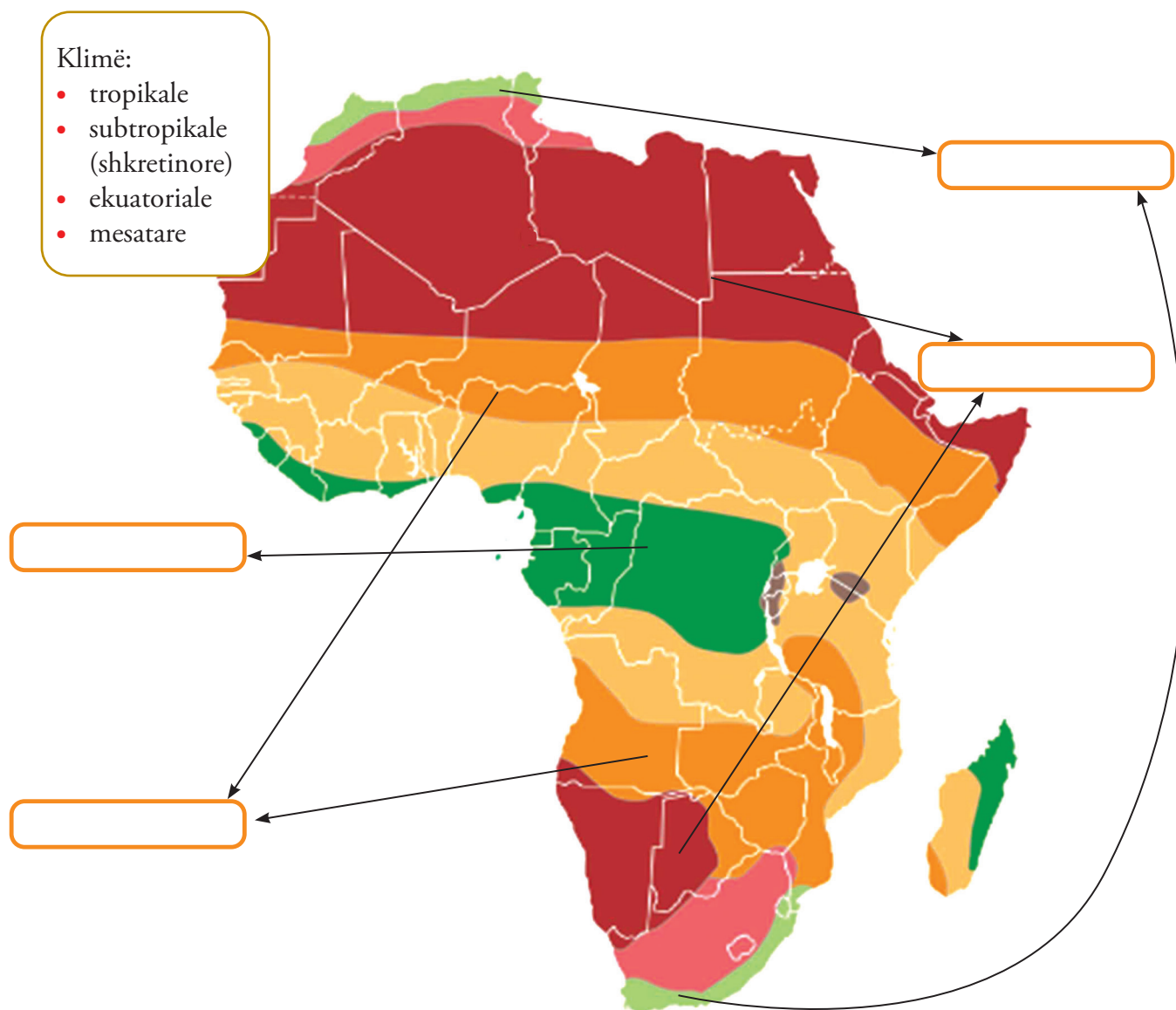
2.3

FAKTORËT KLIMATIKË, HIDROGRAFIA DHE BOTA BIMORE E SHTAZORE

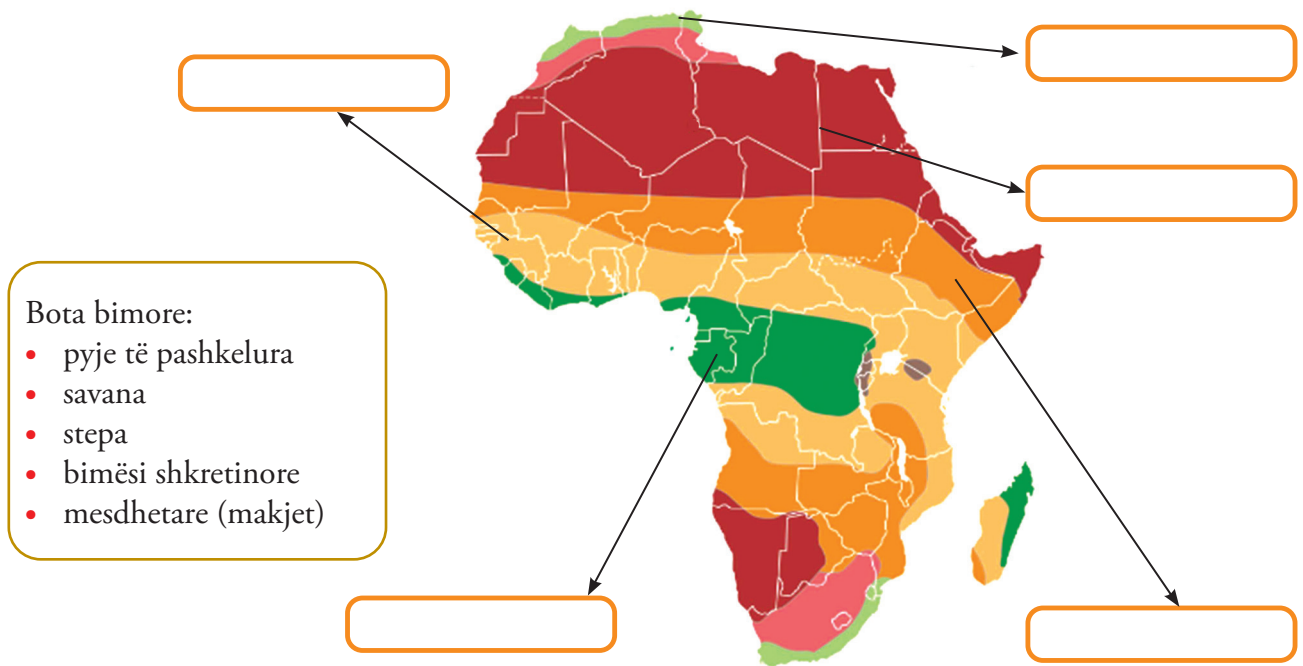
1. Radhitni faktorët klimatikë që ndikojnë në përhapjen e tipave klimatikë, florës dhe faunës:

- a) _____; b) _____; c) _____;
d) _____; e) _____.

2. Në hartën klimatike të Afrikës, shkruani emrat e tipave klimatikë që kërkohen.

3. Në hartën e Afrikës, shënoni emrat e tipave bimorë që kërkohen.

4. Lidhni me shigjetë emrat e lumenjve të Afrikës me emrat e pellgjeve detare ku derdhen.

Lumi Kongo
Lumi Limpompo
Lumi Nil
Lumi Oranje
Lumi Zambesi
Lumi Niger
Lumi Xhuba

Oqeani Atlantik

Deti Mesdhe

Oqeani Indian

5. Ekzistojnë disa formacione barishtore me gjatësi deri në 3 m, me dru të rrallë dhe me kurora të gjera. Këto lloje formacionesh barishtore gjenden në një zonë tropikale të Afrikës.

Cili term u përshtatet këtyre karakteristikave?

- Tundrat
- Tajgat
- Savanat
- Stepat

6. Cilat janë dy insektet e viseve ekuatoriale dhe tropikale që përhapin sëmundjet e malaries dhe të gjumit?

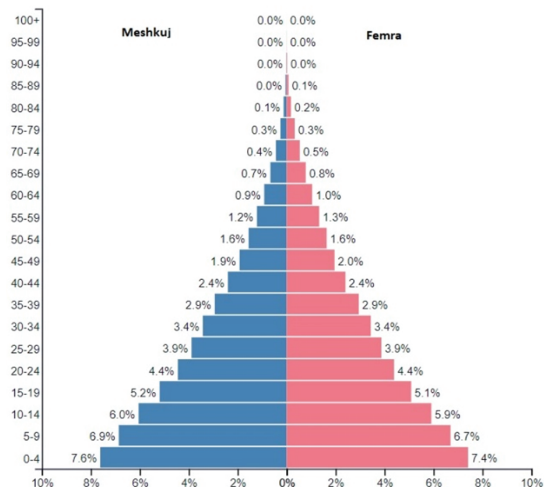
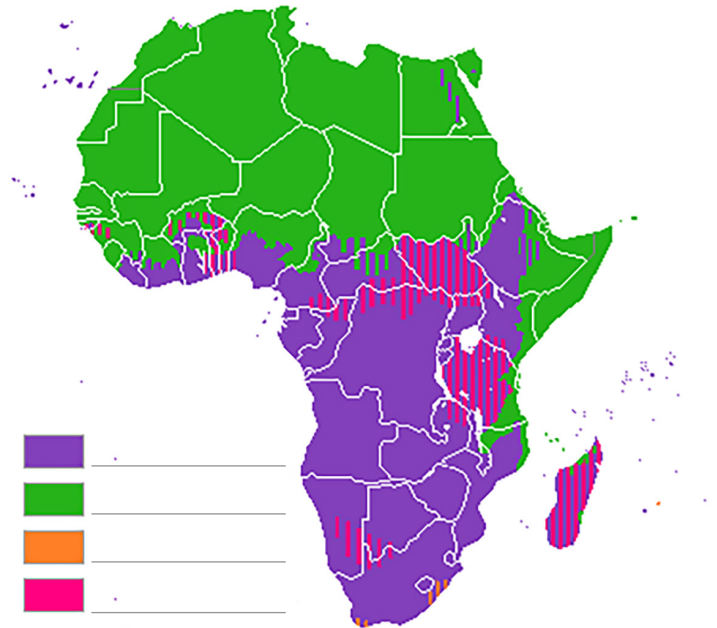
- Sëmundjen e malaries e shkakton _____.
- Sëmundjen e gjumit e shkakton _____.

2.4

KARAKTERISTIKAT DEMOGRAFIKE, ZHVILLIMI EKONOMIK DHE NDARJA POLITIKE

1. Rrumbullakosni me përafërsi numrin e popullsisë së Afrikës. Është:
 - a) afro 730 mln banorë;
 - b) afro 875 mln banorë;
 - c) mbi 1,4 mld banorë.
2. Rrethoni grupet e popullsisë evropëidë (e bardhë) në Afrikë.

bantuidët	arabët	fellahët
berberët	sudanezet	mongoloide
3. Duke u mbështetur në njohuritë që keni marrë në librin bazë, plotësoni legendën e hartës së rajoneve të Afrikës me besimet fetare më të përhapura në këtë kontinent.
4. Duke analizuar piramidën e popullsisë së Afrikës, rrethoni grup-moshën e popullsisë që dominon.
 - a) 0 – 10 vjeç
 - b) 30 – 40 vjeç
 - c) 50 – 60 vjeç
 - d) 70 – 80 vjeç
5. Shënoni nocionet e poshtëshënuara në vendin e duhur: *agrumet, ujëvara Viktoria, diamanteve, Republika e Afrikës së Jugut*.
 - Afrika është e njohur në botë si prodhuese dhe eksportuese e madhe e
 - Prej bimëve mesdhetare, kultivohen
 - Vendi më i industrializuar në Afrikë është
 - Një nga bukuritë natyrore të Afrikës është edhe
6. Plotësoni fjalinë: Me qëllim bashkëpunimin ekonomik, politik e kulturor, shtetet e Afrikës kanë themeluar organizata e grupe politike dhe ekonomike, si:
 - a) – organizatë që u krijua në vitin 1966, ku janë anëtarësuar shtetet e Afrikës Veriore.
 - b) – organizatë që u krijua në vitin 1991, me qëllim bashkëpunimin e shteteve të kontinentit.
 - c) – organizatë që u krijua për të luftuar për dekolonizimin e plotë të Afrikës, por edhe për unifikimin dhe bashkëpunimin e vendeve afrikane në të gjitha fushat.

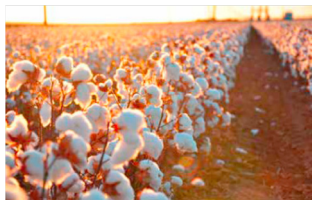
2.5

AFRIKA VERIORE – SPECIFIKAT NATYRORE DHE SHOQËRORE-EKONOMIKE

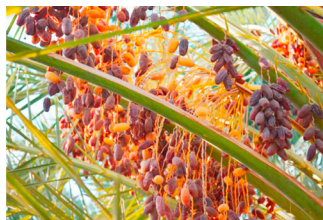
1. Shënoni në hartë shkronjat që u korrespondojnë elementeve gjeografike të mëposhtme:
 Me shkronjën A shënoni luginën e lumit Nil.
 Me shkronjën B shënoni shkretëtirën e Saharasë.
 Me shkronjën D shënoni malet Atlas.
 Me shkronjën E shënoni brezin e ulët bregdetar.

2. Shënoni **a, b, c** ose **d** në vendet bosh.
_____ Maroku	a) shteti me sipërfaqen më të madhe në Afrikën Veriore.
_____ Algjeria	b) shtet me piramidat e njohura.
_____ Egjipti	c) shtet, pjesa më e madhe e të cilit shtrihet në malet Atlas.
_____ Libia	d) shtet, kryeqyteti i të cilit është Tripoli.
3. Rrethoni pohimet e sakta.
- Në shtetet e Afrikës Veriore, feja islame është e përhapur në shkallë të gjerë.
 - Popullsia e Afrikës Veriore i takon racës evropiede, me dy grupet kryesore: sudanidët dhe bantuidët.
 - Në grupin e popullsisë semite bëjnë pjesë berberët.
 - Aleksandria në Egjipt dhe Kartagjena në Tunizi, janë porte të mëdha në detin Mesdhe.
4. Rritja e cilave kultura paraqitet në këto fotografi?

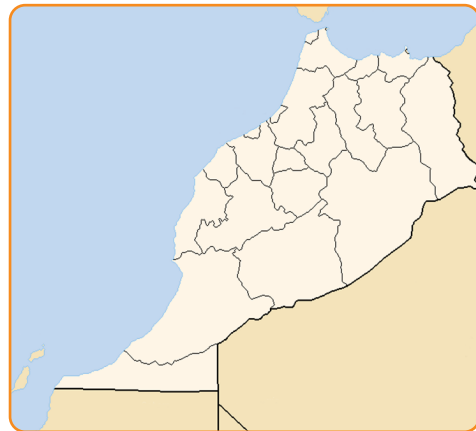
2.6 REPUBLIKA ARABE E EGJIPTIT DHE MAROKU

1. Me cilat shtete kufizohen dhe ku kanë dalje Egjipti dhe Maroku? Në hartat e dhëna bëni përkufizimin e këtyre shteteve.

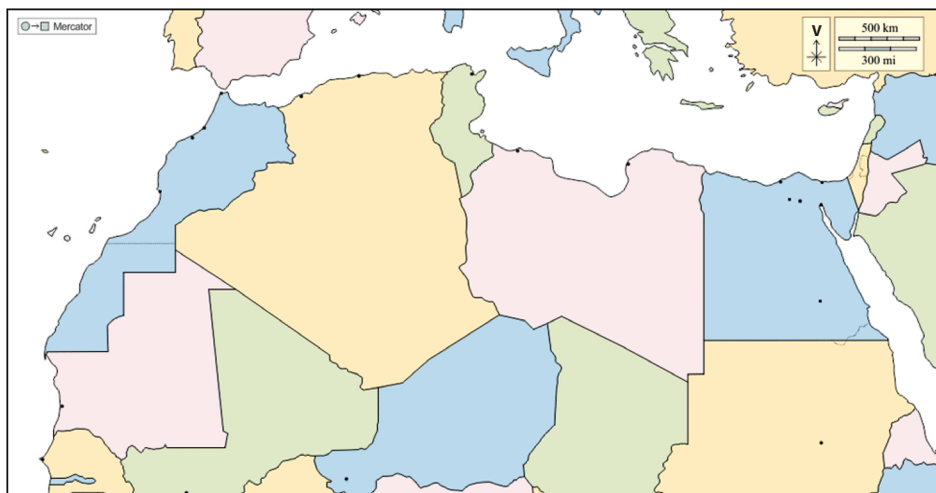
Egjipti

Maroku

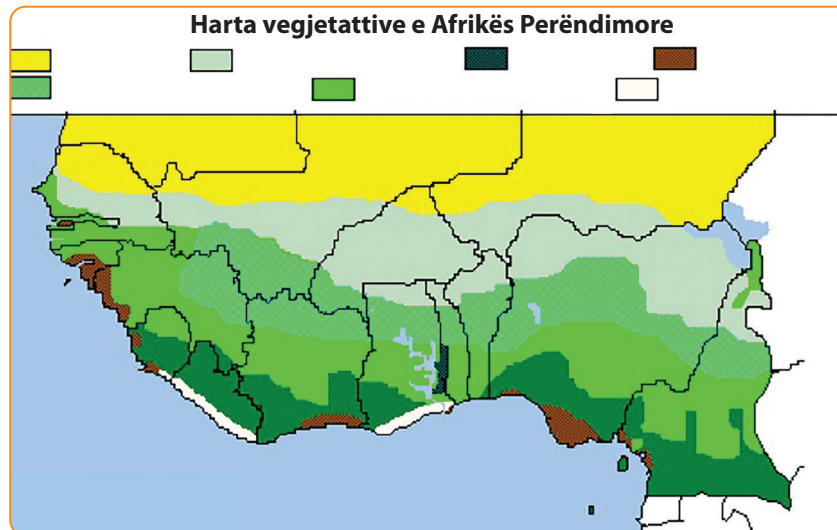
2. **Situata 1:** Pushimet verore, Drini ka vendosur t'i realizojë në Egjipt. Në guidën turistike, ai ka shënuar qytetet e **Aleksandrisë** (si qytet turistik në Mesdhe), pastaj do të vizitojë piramidat në Gizë dhe në fund kryeqytetin, **Kajron**.
- Situata 2:** Ndërsa Albina do t'i kalojë pushimet në Marok. Asaj i kanë bërë përshtypje trashëgimia kulturore dhe historike e këtij vendi dhe arkitektura e qyteteve. Dy qytetet që do t'i vizitojë janë **Kazablanka** dhe **Rabati**.
- Identifikoni në hartë qytetet që do të vizitojnë Drini dhe Albina.

3. Bëni krahasimin mes Egjiptit dhe Marokut në aspektin e zhvillimit ekonomik.

2.7 AFRIKA PERËNDIMORE – VEÇORITË NATYRORE DHE SHOQËRORO-EKONOMIKE

1. Në legjendën e hartës vegjetative të Afrikës Perëndimore, shënoni zonat vegjetative të këtij rajoni.

2. Në fotografitë e dhëna janë paraqitur rajonet e Afrikës Perëndimore. Lidhni fotografinë me rajonin përkatës.

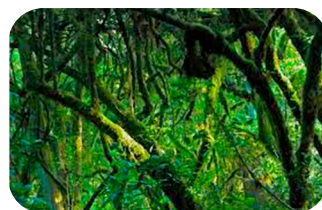
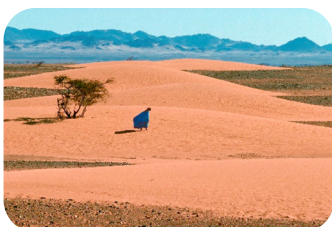
Rajoni i Sudanit

Rajoni i Sahelit

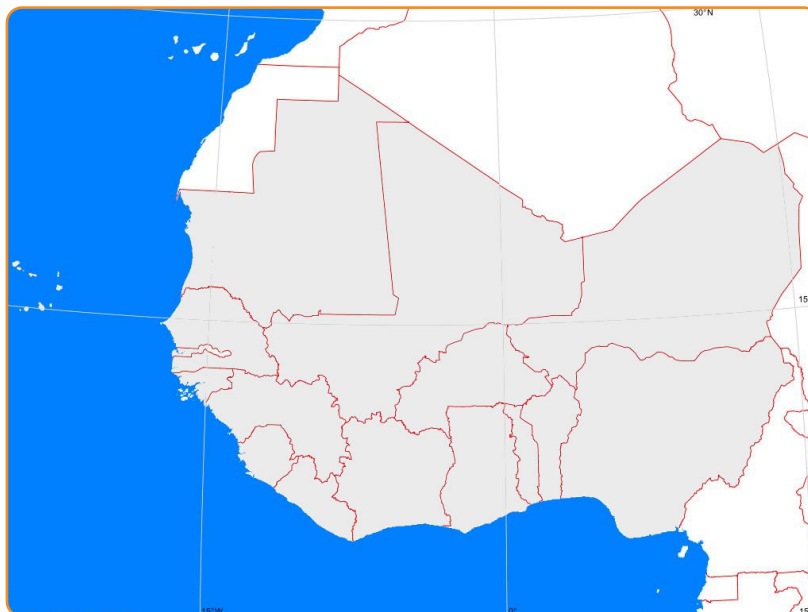
Rajoni i Saharasë

Rajoni i Gjirit të Guinesë

Rajoni i Guinesë

3. Në hartën e dhënë, shënoni emrat e shteteve të Afrikës Perëndimore.

4. Duke punuar në dyshe, vendosni nëse fjalitë 1-4 janë të vërteta (V) apo të gabuara (G).

1. Në Afrikën Perëndimore jetojnë mbi 431 milionë banorë dhe është rajoni i dytë më i madh në Afrikë.

☐ V ☐ G

2. Ky rajon ka një shkallë shumë të lartë zhvillimi ekonomik-social.

☐ V ☐ G

3. Shumica e popullsisë së këtij rajoni i takon racës mongoloide.

☐ V ☐ G

4. Grupet më të njohura që jetojnë në këtë rajon janë: *havsa, fulan, maninka, mandinka, tukuler*.

☐ V ☐ G

5. Renditni 4 shtetet më të mëdha të Afrikës Perëndimore për nga sipërfaqja, popullsia dhe dendësia e popullsisë.

Shteti	Sipërfaqja
1.	
2.	
3.	
4.	

Shteti	Popullsia
1.	
2.	
3.	
4.	

Shteti	Dendësia b/km ²
1.	
2.	
3.	
4.	

6. Shteti i parë që fitoi pavarësinë në Afrikën Perëndimore (1822) ishte (shënoni ✓):

☐ Liberia

☐ Senegali

☐ Gambia

☐ Nigeri

☐ Nigeria

☐ Bregu i Fildishtë

7. Listoni disa nga prodhimet bujqësore në Afrikën Perëndimore.

2.8

AFRIKA QENDRORE EKUATORIALE - VEÇORITË NATYRORE DHE SHOQËRORO-EKONOMIKE

1. Shënoni shkronjat që korrespondojnë me format e relievit në Afrikën Qendrore.

- 1: _____ Pellgu i Kongos
 2: _____ Rrafshnaltat Liqenore
 3: _____ Malet e Kamerunit
 4: _____ Rrafshnaltat e Angolës

2. Listoni karakteristikat e klimës ekuatoriale që mbizotëron në Afrikën Qendrore.

3. Rrethoni S nëse fjalia është e saktë ose P nëse fjalia është e pasaktë:

• Rrjetin kryesor hidrografik e përbën pellgu i lumit Niger.	S	P
• Përreth lumit Kongo gjenden pyjet e dendura tropikale (pyje të pashkelura).	S	P
• Më në veri dhe jug të pyjeve të pashkelura shtrihet zona e tajgave.	S	P
• Fauna është mjaft e pasur me kafshë, si ariu i murrmë, ujku, dhelpra etj.	S	P
• Baobabi arrin lartësinë prej rreth 20 m, ndërsa trashësia e trungut mund të shkojë deri në 9 m.	S	P

4. Në skicën e dhënë, shënoni fiset më të njohura të popullsisë negroide.

5. Shkruani emrin e shtetit më të madh për nga sipërfaqja, si dhe emrat e shteteve që nuk kanë dalje në Oqeanin Atlantik të rajonit të Afrikës Qendrore.

1. _____

1. _____

2. _____

Fiset bantuide në Afrikën Qendrore

6. Emërtoni mineralet që janë paraqitur në fotografi dhe që gjenden në Afrikën Qendrore.

1. _____

2. _____

1

2

2.9-2.10

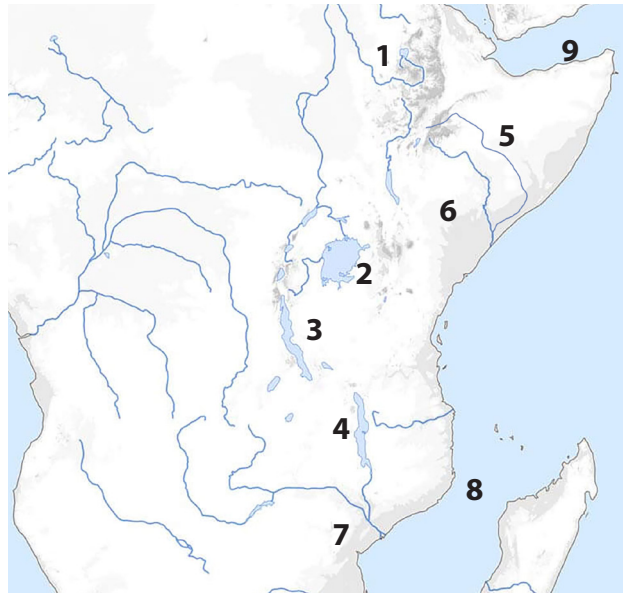
AFRIKA LINDORE - VEÇORITË NATYRORE, SHOQËRORO-EKONOMIKE DHE TANZANIA

1. Shënoni **po** (nëse pohimi është i saktë) ose **jo** (nëse pohimi është i gabuar).

Somalia → gadishull _____
 Ras-Dashan → ishull _____
 Tana → vullkan _____
 Kenia → mal _____
 Ruvenzori → liqen _____
 Shabel → lum _____
 Voina dega → zonë vegetative _____
 Gepardi → shpend _____

2. Duke u bazuar në numrat te harta e dhënë, shkruani emrat e liqeneve, lumenjve, ngushticës dhe gjirit.

1. Liqeni _____
2. Liqeni _____
3. Liqeni _____
4. Liqeni _____
5. Lumi _____
6. Lumi _____
7. Lumi _____
8. Ngushtica _____
9. Gjiri _____

3. Është zonë me lartësi deri në 1700 m.
 Është relativisht e nxehtë, pak e populluar dhe e mbuluar me vegetacion tropikal.
 Cilës nga zonat klimatike dhe vegetative i përgjigjen specifikat gjeografike të lartshënuara?
 Shënoni ✓.

- ☐ Zona Kola
☐ Zona Voina Dega
☐ Zona Dega

4. Lidhni me shigjetë kryeqytetet me shtetet përkatëse.

Adis Abeba	Tanzania
Lusaka	Kenia
Mogadishu	Mozambiku
Dodoma	Etiopia
Najrobi	Zambia
Maputo	Somalia

5. Cilat grupe të popullsisë dominojnë në Afrikën Lindore dhe cilat fe janë më të përhapura?

6. Cilat janë dy njësitë gjeografike që përbëjnë shtetin e Tanzanisë?

- Tanganika dhe Zanzibari.
- Tanganika dhe Kenia.
- Kenia dhe Zanzibari.
- Malavi dhe Zanzibari.

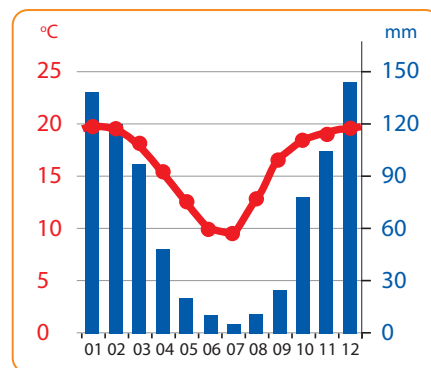
7. Shënoni termat e poshtëshënuar në vendin e duhur: *bantuid*, *indian*, *bujqësia*, *i dytë*, *shkallë të ulët*, *Safari*

- Tanzania në lindje ka dalje në oqeanin
- Tanzania është shteti me numrin më të madh të popullsisë në Afrikën Lindore.
- Popullsia e Tanzanisë është dhe përbëhet nga rreth 130 fise.
- Tanzania është shtet me të zhvillimit ekonomik.
- është veprimtaria kryesore ekonomike për afro 66% të popullsisë.
- Lloj i veçantë i turizmit në Tanzani është

2.11 AFRIKA JUGORE - VEÇORITË NATYRORE

1. Afrika Jugore si rajon zë një sipërfaqe prej:
a) 2,6 mln km²; b) 3,6 mln km²; c) 4,6 mln km²; d) 5,6 mln km².

2. Analizoni grafikun e temperaturave dhe reshjeve për njërin nga qytetet e Afrikës Jugore (Johanesburg).

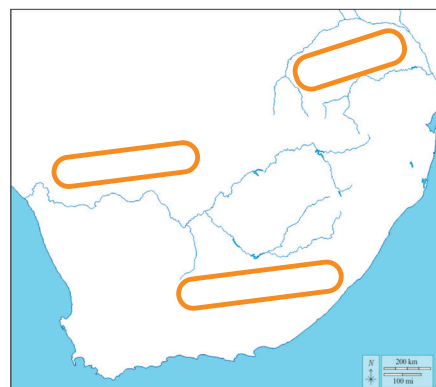

3. Duke u bazuar në librin bazë, emërtoni poshtë fotografive llojet e kafshëve dhe drurëve që rriten në Afrikën Jugore.

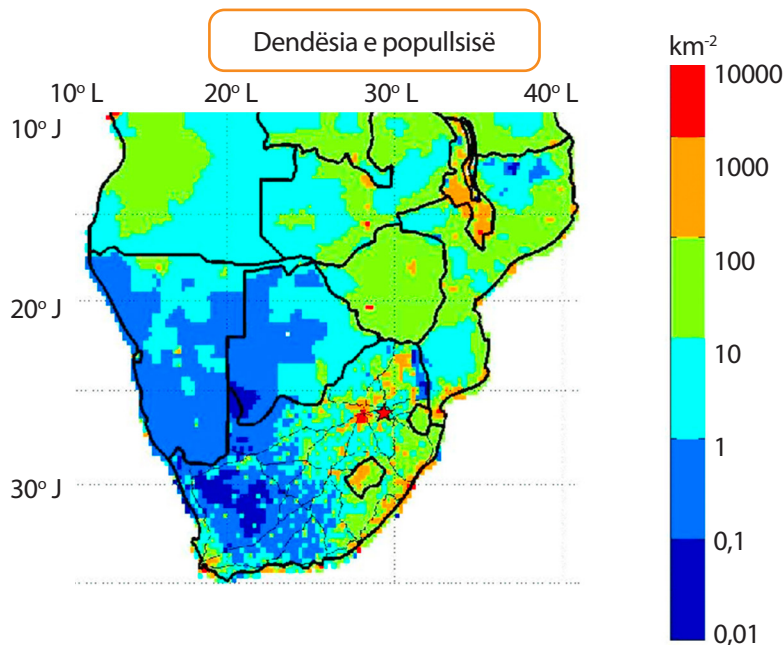
4. Shkruani emrat e lumenjve në hartën e hidrografisë së Afrikës Jugore.

- Limpompo
- Oranzh
- Val

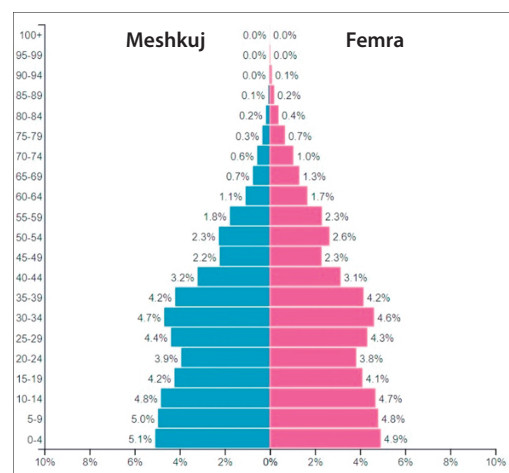
2.12-2.13 ZHVILLIMI SHOQËRORO-EKONOMIK I AFRIKËS JUGORE DHE REPUBLIKA E AFRIKËS SË JUGUT

1. Duke u bazuar në hartën e dendësisë së popullsisë së Afrikës Jugore, tregoni shtrirjen e popullsisë së këtij rajoni

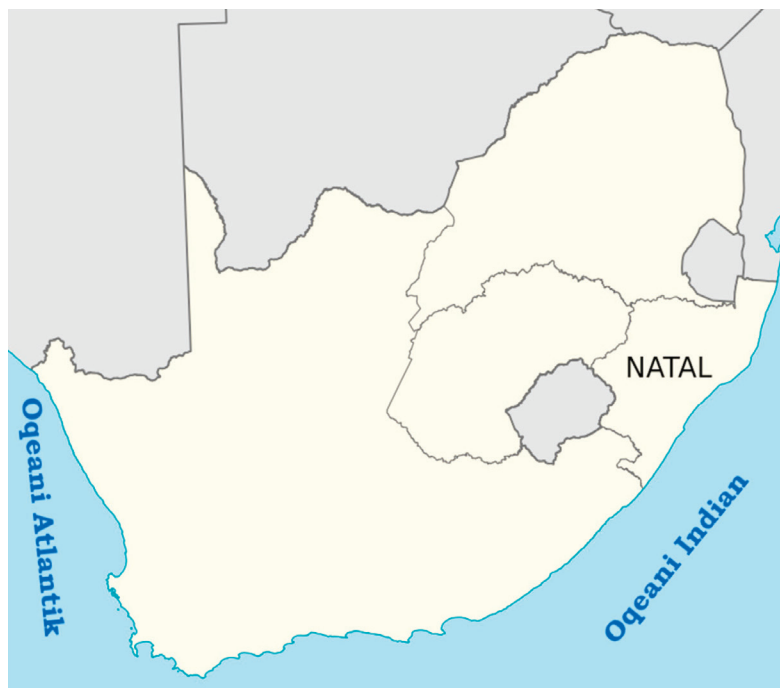
2. Duke analizuar piramidën e popullsisë së Afrikës Jugore, cilat nga këto grup-mosha të popullsisë dominojnë:

- a) 0-15 vjeç;
- b) 30-40 vjeç;
- c) 50-60 vjeç;
- d) 70-80 vjeç?

3. Cilat janë disa nga kulturat bujqësore që mbillen në Afrikën Jugore?

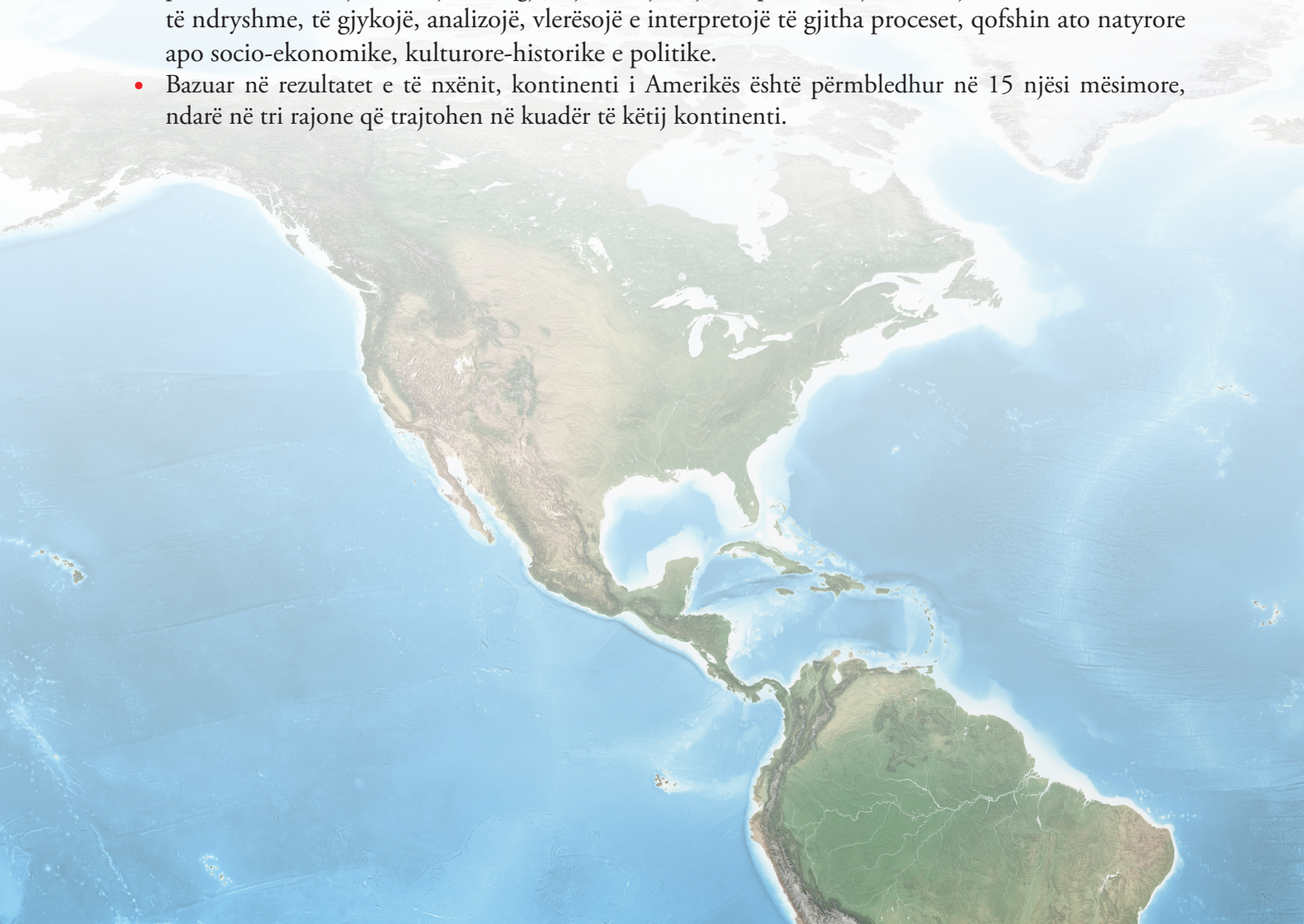
4. Në referendumin e vitit 1960, Republika e Afrikës së Jugut u shpall si union i katër territoreve administrative: *Kapland, Natal, Oranzh dhe Transval*.
- Në hartën administrative të Republikës së Afrikës së Jugut, shënoni edhe tri territoret e tjera që mungojnë.

5. Republika e Afrikës së Jugut është ndër prodhuesit më të mëdhenj në botë të disa prej mineraleve që zotëron.
Tregoni për cilat minerale zë vend të rëndësishëm në tregun botëror?
- Vendin e parë: _____.
 - Vendin e dytë: _____.
 - Vendin e gjashtë: _____.
 - Vendin e njëmbëdhjetë: _____.
 - Vendin e dymbëdhjetë: _____.
6. Kolonizuesit e parë që pushtuan Republikën e Afrikës së Jugut ishin:
- a) holandezët;
 - b) anglezët;
 - c) gjermanët;
 - d) spanjollët.

3. KONTINENTI I AMERIKËS

- Në këtë kontinent, në mënyrë të përmbledhur, trajtohen karakteristikat kryesore me të cilat identifikohet si rajon i nivelit më të lartë. Aty trajtohen aspektet e përgjithshme natyrore dhe socio-ekonomike në nivel kontinenti, ndarjeje rajonale dhe në nivel global.
- Kontinenti i Amerikës i takon Botës së Re, që për shumë shekuj ishte i panjohur për Botën e Vjetër. Zbulimi i tij bëri që të kemi ndryshime të mëdha në nivel global, sidomos në aspektin e migrimeve të popullsisë mes kontinenteve, përzierjes së kulturave, racave, gjuhëve etj. Ky kontinent, përveç kontrasteve të shumta në aspektin shoqëror dhe ekonomik, dallohet edhe për llojllojshmëri të madhe të formave relievore, tipave klimatikë, hidrografisë, zonalitetit të botës së gjallë, shtrirjes së madhe meridionale të saj etj.
- Përkundër zbulimit të vonshëm, disa prej rajoneve apo shteteve të këtij kontinenti kanë arritur shkallë të lartë zhvillimi socio-ekonomik e teknologjik dhe luajnë një rol shumë të rëndësishëm në politikat globale, posaçërisht në aspektin e zhvillimit ekonomik, kulturor, politik dhe ushtarak.
- Përmes këtyre përmbajtjeve mësimore, nxënësi/ja synon t'i arrijë rezultatet e të nxënës që janë të përcaktuara. Ai/ajo do të jetë në gjendje të dijë, njohë, përshkruajë dhe bëjë krahasime, dallime të ndryshme, të gjykojë, analizojë, vlerësojë e interpretojë të gjitha proceset, qofshin ato natyrore apo socio-ekonomike, kulturore-historike e politike.
- Bazuar në rezultatet e të nxënës, kontinenti i Amerikës është përmbledhur në 15 njësi mësimore, ndarë në tri rajone që trajtohen në kuadër të këtij kontinenti.

3.1 KONTINENTI I AMERIKËS – VEÇORITË E PËRGJITHSHME GJEOGRAFIKE

1. Kontinenti i Amerikës si tërësi ka një sipërfaqe prej:

- a) 40 mln km²; b) 42 mln km²; c) 44,5 mln km²; d) 46,5 mln km².

2. Bëni përkufizimin e kontinentit të Amerikës.

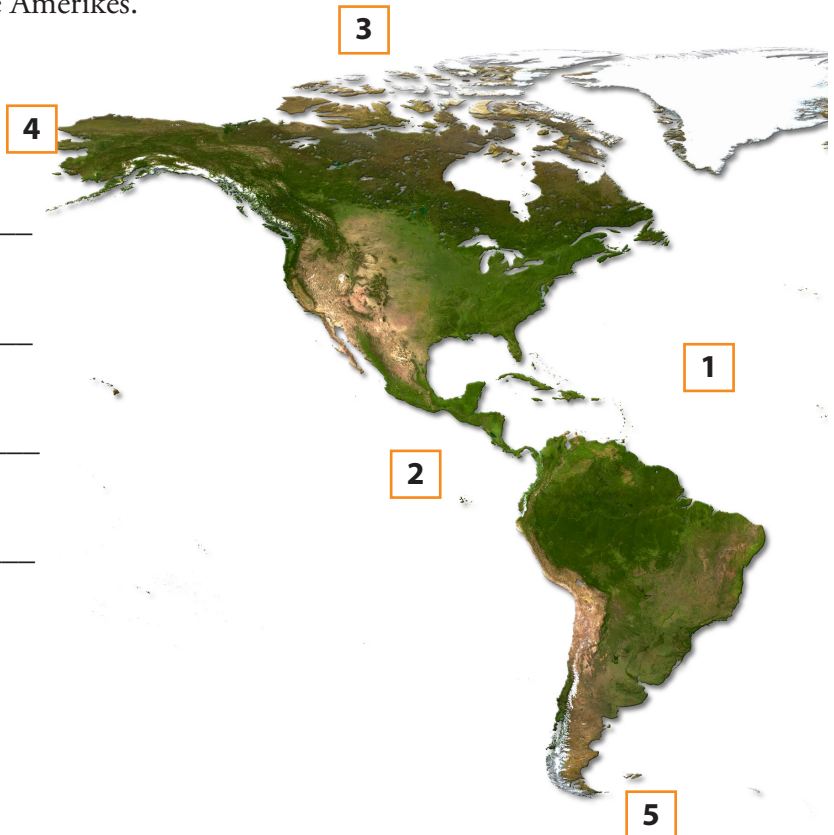
1. Oqeani _____

2. Oqeani _____

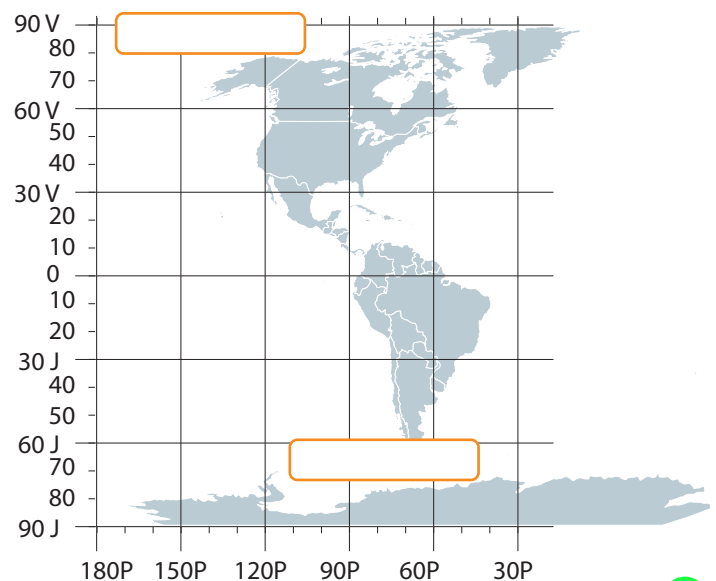
3. Oqeani i _____

4. Ngushtica e _____

5. Ngushtica _____

3. Caktoni në hartën e dhënë gjerësinë më veriore dhe më jugore të kontinentit të Amerikës.

3.2

VEÇORITË NATYRORE TË KONTINENTIT TË AMERIKËS

1. Nëse shkojmë nga Amerika e Veriut drejt Amerikës së Jugut, kemi një varg ultësirash. Cila nga këto ultësira e prish rendin logjik nëse shkojmë nga veriu në jug? Shënoni ✓.

☐ Ultësirat e Mëdha Qendrore

☐ Ultësira e Amazonës

☐ Ultësira e Orinokos

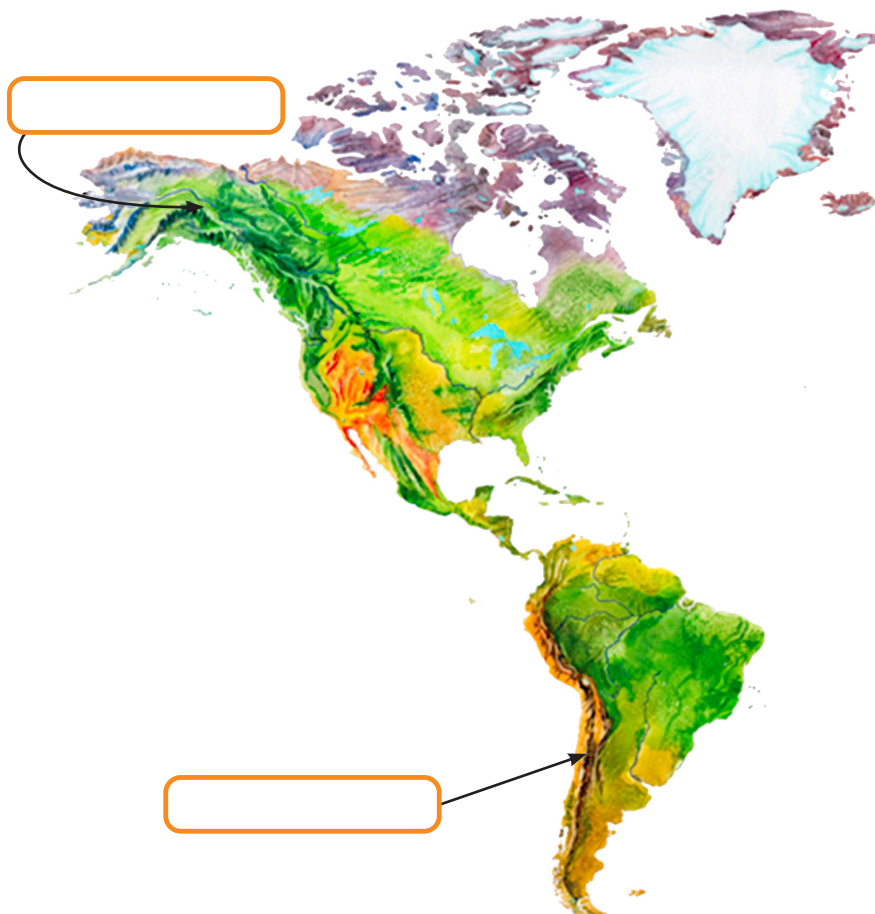

☐ Ultësira e Gran-Çokos

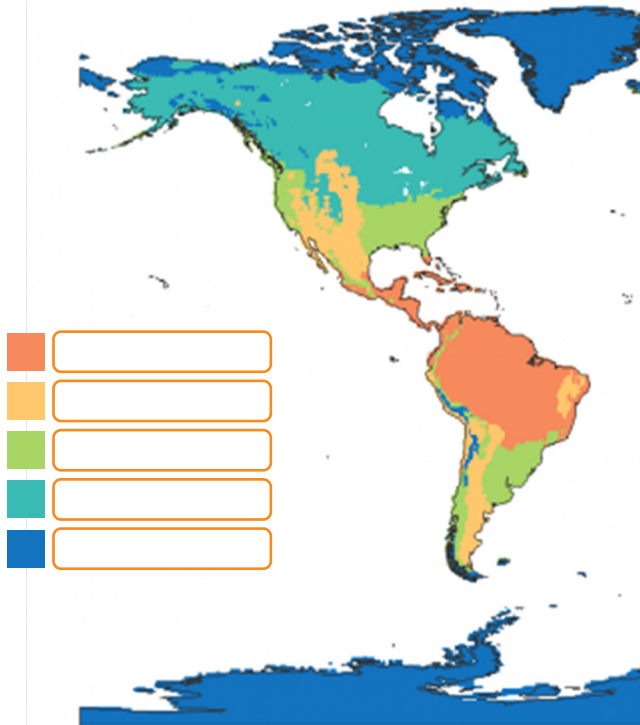

☐ Ultësira e La-Platës

2. Në hartën fiziko-gjeografike të kontinentit të Amerikës, shënoni pikën më të lartë të lartësisë mbidetare në Amerikën Jugore dhe pikën më të lartë në Amerikën Veriore.

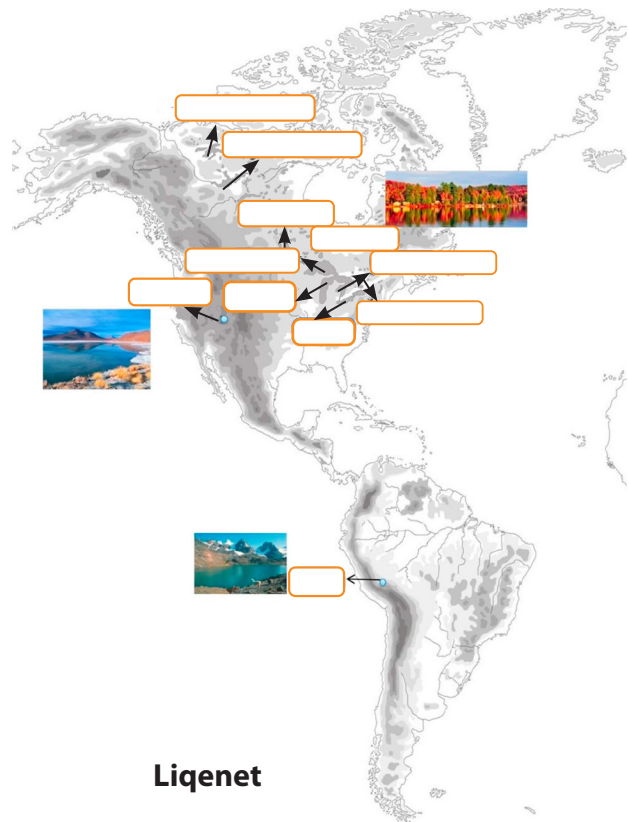
3. Shënoni në legjendën e hartës së dhënë tipat kryesorë klimatikë të kontinentit të Amerikës.

1. Klima kontinentale
2. Klima tropikale
3. Klima mesatare
4. Klima shkretinore dhe gjysmëshkretinore
5. Klima polare/malore

4. Në hartën e dhënë, shëno emrat e liqeneve të kontinentit të Amerikës.

Liqeni Titikaka
 Liqeni i Madh i Arinjve
 Liqeni i Madh i Skllëvërve
 Liqenet e Mëdha
 Liqeni Ontario
 Liqeni Hjuron
 Liqeni Ejri
 Liqeni Miçigan
 Liqeni Superior
 Liqeni Vinipeg
 Liqeni i Madh i Njelmët

5. Lidhni me shigjetë llojet e vegjetacionit me emërtimet e tyre ndryshe në kontinentin e Amerikës.

Stepat në Amerikën e Veriut

Savanat rreth lumit Orinoko

Pyjet ekuatoriale në Amazonë

Savanat në Rrafshnaltën e Brazilit

Stepat në Patagoni

Kampose

Preri

Pampase

Lanose

Selvase

3.3

KOLONIZIMI I AMERIKËS, POPULLSIA DHE ZHVILLIMI EKONOMIK

- Kristofor Kolombi ishte i pari që përshkoi Oqeanin Atlantik dhe arriti në kontinentin e Amerikës. Ai arriti në ishujt Bahama në vitin:
 - 1462
 - 1472
 - 1482
 - 1492.

- Rrethoni fiset e vjetra indiane që njihen si qytetërime të vjetra në kontinentin e Amerikës.

*Të bardhët**Actekët**Eskimezët**Aziatikët**Zambot**Inkët**Majët**Mulatët**Negroidet*

- Rrethoni **S**, nëse fjalia është e saktë ose **P**, nëse fjalia është e pasaktë:
 - Eskimezët jetojnë kryesisht në pjesën veriore të Arkipelagut të Kanadasë. **S** **P**
 - Në kontinentin e Amerikës jetojnë mbi tre miliardë banorë, në një sipërfaqe rreth 32 milionë km². **S** **P**
 - Dendësia më e madhe e popullsisë është e përqendruar në malet Kordiliere. **S** **P**
 - Si rezultat i dominimit të gjuhës angleze në Amerikën e Veriut, ky rajon ndryshe quhet Angloamerika. **S** **P**
 - Amerika e Jugut ndryshe quhet edhe Amerikë Latine, si rezultat i përhapjes së gjuhës gjermane. **S** **P**

- Listoni disa nga pasuritë natyrore që ka kontinenti i Amerikës.

3.4

AMERIKA E VERIUT – POZITA GJEOGRAFIKE DHE VEÇORITË NATYRORE

1. Në hartën e dhënë, bëni përkufizimin e Amerikës së Veriut.

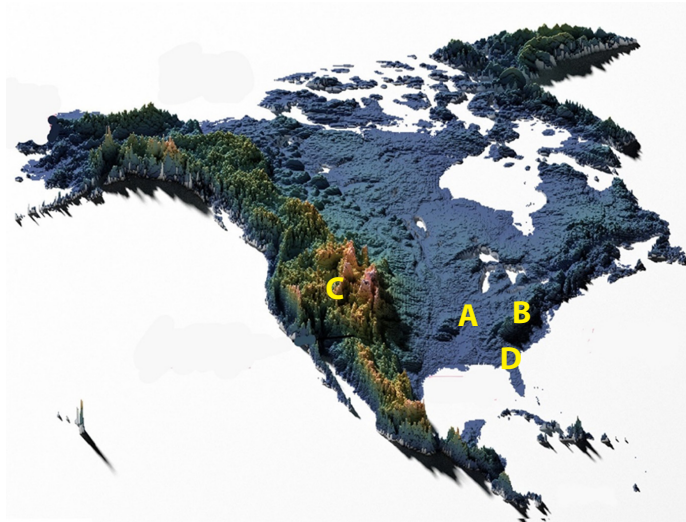
2. Shënoni emrat që korrespondojnë me format e përthyeshmërisë bregdetare në Amerikën e Veriut:

1. Gadishulli _____
2. Gadishulli _____
3. Gadishulli _____
4. Gadishulli _____
5. Gjiri _____
6. Gjiri _____
7. Gjiri _____
8. Ishulli _____
9. Ishulli _____
10. Ishulli _____
11. Ishulli _____

3. Shënoni shkronjën që korrespondon me formën e relievit në hartën e Amerikës së Veriut.

1. _____ Malet Shkëmbore
2. _____ Malet Apalashe
3. _____ Ultësirat Qendrore
4. _____ Ultësira bregdetare e Atlantikut

4. Shënoni **a, b, c, d** ose **e** në zbrazëtirën para emrit të klimës, që përputhen me fjalitë në anën e djathtë:

_____ **b** Klima tropikale dhe subtropikale

_____ Klima kontinentale

_____ Klima malore

_____ Klima gjysmë-shkretinore

_____ Klima subpolare dhe polare

a) shtrihet mes Maleve Shkëmbore në hapësirën e Kolorados dhe Arizonës. Kjo klimë karakterizohet nga mungesa e reshjeve.

b) shtrihet në brezin bregdetar të Gjirit të Meksikës dhe në gadishullin e Floridës, me verë të ngrohtë dhe dimër të butë.

c) shtrihet në veri të Amerikës së Veriut, pranë brigjeve të Oqeanit të Ngrirë të Veriut dhe në pjesën veriore të Maleve Shkëmbore. Karakterizohet nga dimri i gjatë dhe i ftohtë, ndërsa vera është e shkurtër.

d) përfshin pjesën nga Gjiri i Meksikës deri në gjirin e Hudsonit, me vera të nxehta dhe dimra të gjatë e të ftohtë.

e) është karakteristike për pjesën më të lartë të Maleve Shkëmbore. Ajo karakterizohet nga vera e freskët dhe e shkurtër dhe dimri i ftohtë e i gjatë.

5. Shënoni poshtë fotografive emrat e kafshëve që jetojnë në Amerikën e Veriut.

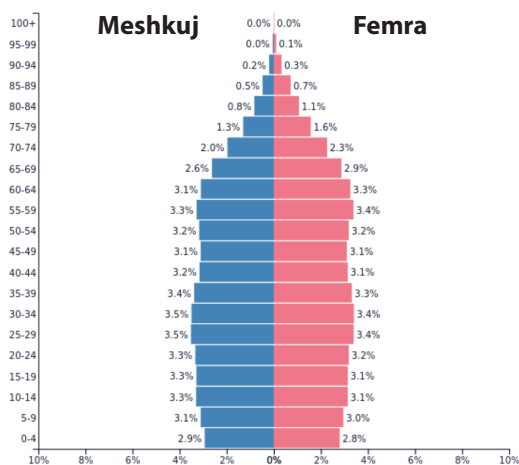

3.5

AMERIKA E VERIUT – VEÇORITË SHOQËRORO-EKONOMIKE

1. Shënoni emrat e qyteteve kryesore të Amerikës së Veriut në hartën me mece të dhënë.

- Boston
- Nju-Jork
- Uashington D.C.
- Filadelfia
- Majami
- Toronto
- Montreal
- Hjuston
- San-Francisko
- Los-Anxhelos
- Vankuver
- Dallas
- Çikago

2. Numri i popullsisë në Amerikën e Veriut është:
- 375 milionë banorë
 - 475 milionë banorë
 - 575 milionë banorë
 - 675 milionë banorë.

3. Analizoni shtimin natyror të popullsisë dhe grup-moshat përmes piramidës së popullsisë së Amerikës Veriore.

4. Vlerësoni zhvillimin e degëve ekonomike të Amerikës së Veriut në raport me pasuritë natyrore që ka (bazuar në hartën e pasurive natyrore të Amerikës së Veriut që gjenden në librin bazë).

3.6 SHBA – VEÇORITË NATYRORE

1. SHBA-ja është shtet me shumë bukuri të rralla natyrore, si: ujëvara, parqe kombëtare, lumenj të lundrueshëm, kanione, ishuj piktoreskë etj. Lidh me shigjetë fotografitë me emërtimet e këtyre bukurive natyrore:

Kanioni i Kolorados

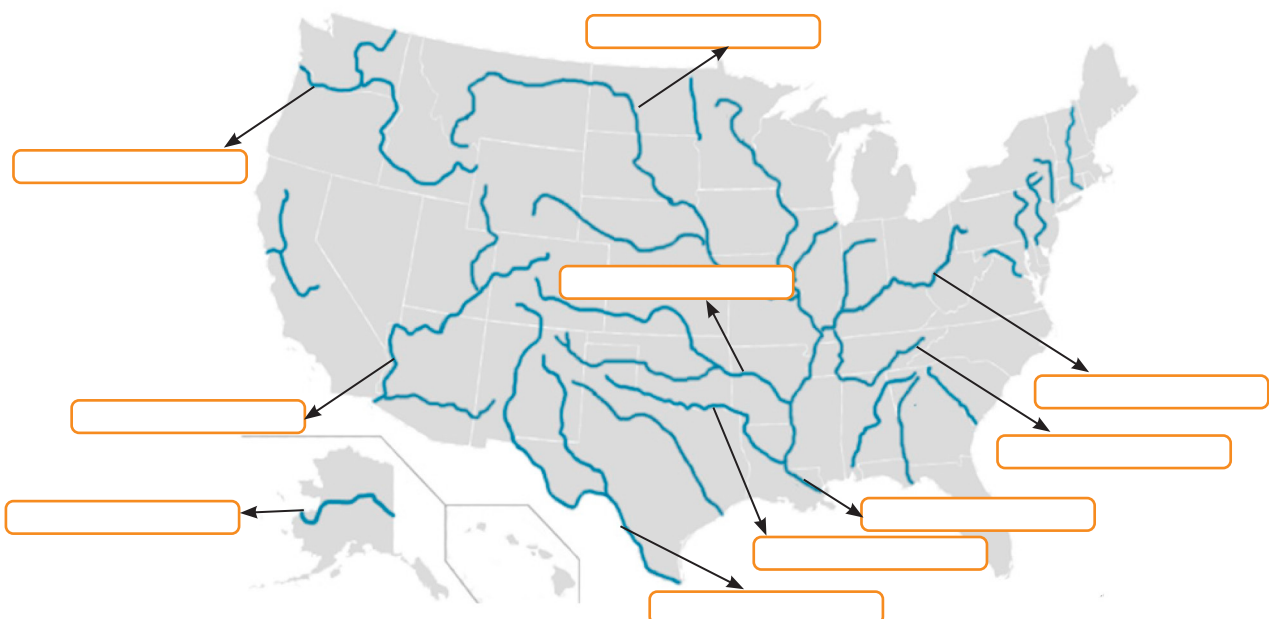
Ujëvara Niagara

Parku Kombëtar
Jellouston

Ishujt Havai

Lumi Misisipi

Bukuri nga Alaska

Rio-Grande, Red-River, Misisipi, Arkanzas, Tenesi, Ohajo, Misuri, Kolumbia, Kolorado, Jukon.

3.7 SHBA, POPULLSIA DHE SPECIFIKAT EKONOMIKE

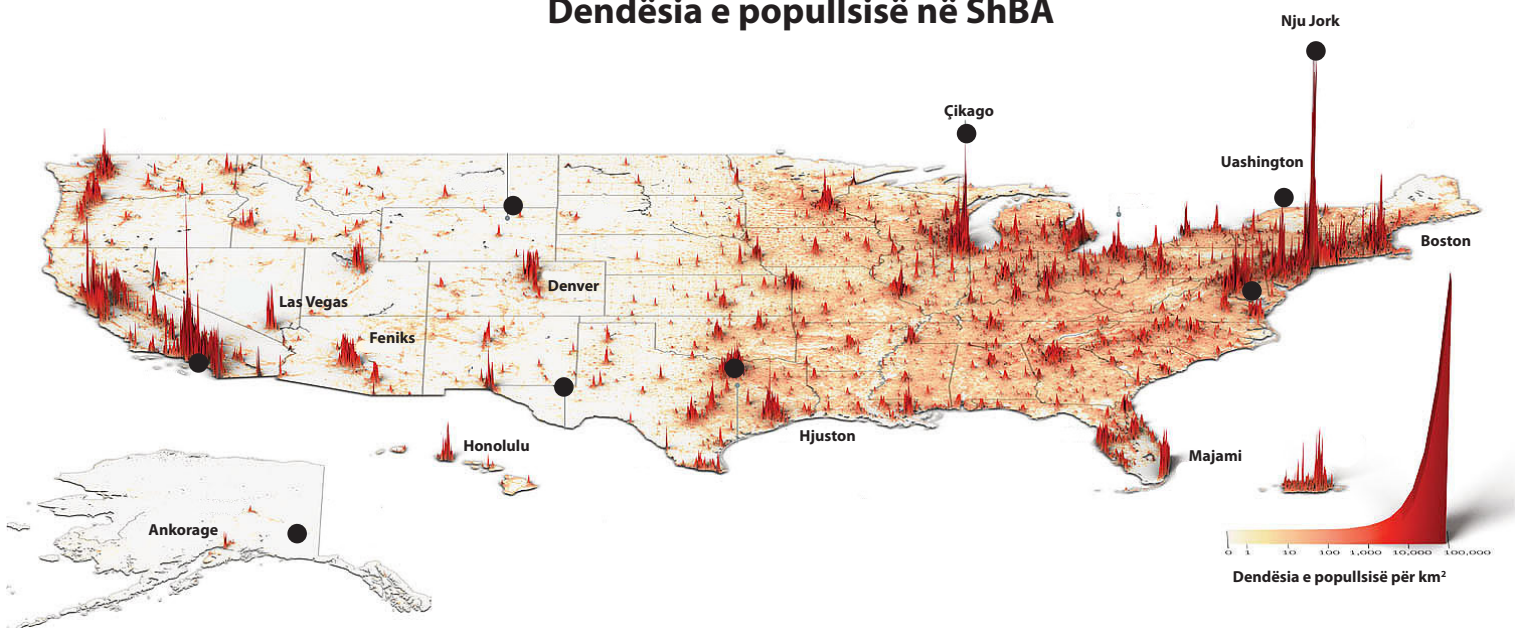
1. Shkruani nocionet e poshtëshënuara në vendin e duhur në fjali.

17 shtator, 4 korrik 1776, legjislativ/ekzekutiv/gjyqësor, Alaska/Havai

- Shteti amerikan u themelua nga trembëdhjetë koloni të Britanisë së Madhe më
- Në janar dhe në gusht të vitit 1959, SHBA-së iu bashkëngjitën dy shtetet e fundit, dhe
- Më 1787, u përpilua kushtetuta e Shteteve të Bashkuara të Amerikës.
- Çdo shtet federal në SHBA ka kushtetutën e vet, pushtetin , pushtetin dhe .

2. Analizoni shtrirjen e dendësisë së popullsisë në SHBA, bazuar në hartën e dhënë. Tregoni cilat pjesë të SHBA-së janë më të dendura dhe cilat kanë dendësi më të vogël të popullsisë.

Dendësia e popullsisë në ShBA

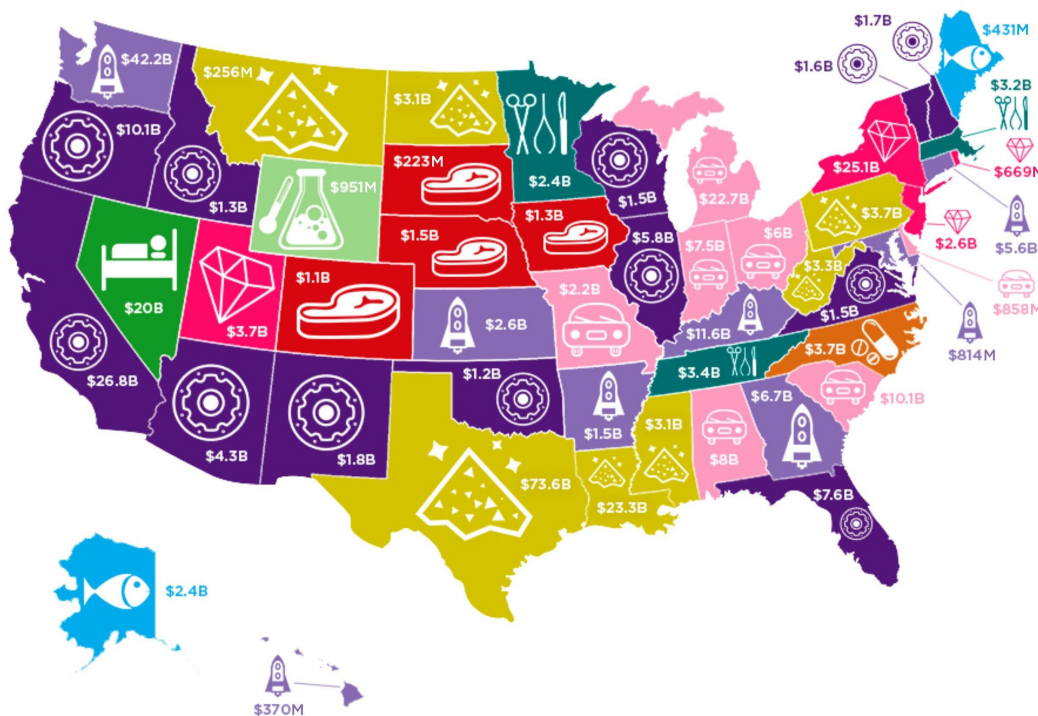
3. Diskutoni së bashku me mësimdhënësin/en për kontributin e SHBA-së në çlirimin dhe shtetëndërtimin e Republikës së Kosovës.

4. SHBA-ja është ndër prodhuesit më të mëdhenj në botë për disa prodhime bujqësore dhe industriale.

Tregoni vendin që zë ky shtet me prodhime bujqësore dhe industriale në tregun botëror.

- Për prodhimin e grurit, zë vendin _____.
- Për prodhimin e misrit, zë vendin _____.
- Për prodhimin e letrës dhe celulozës, zë vendin _____.
- Për prodhimin e automobilave, zë vendin _____.
- Për prodhimin e armatimit, zë vendin _____.

5. SHBA-ja njihet si fuqi e madhe industriale në nivel botëror. Duke analizuar hartën e dhënë, tregoni llojet më fitimprurëse të prodhimeve industriale në SHBA.

Industria

- Instrumente precize
- Metale të çmuara, gurë etj.
- Farmaceutikë
- Produkte minerale
- Mish
- Makineri dhe pajisje mekanike
- Peshkimi
- Kimikatet dhe industritë aleate
- Automobilistikë
- Hapësirë ajrore
- Shërbimet e komodimit dhe ushqimit

3.8

KANADAJA – VEÇORITË NATYRORE, POPULLSIA DHE ZHVILLIMI EKONOMIK

1. Për nga sipërfaqja, Kanadaja zë vendin:
 a) e parë në botë; b) e dytë në botë; c) e katërt në botë; d) e gjashtë në botë.

2. Shënoni **po** (nëse pohimi është i saktë) ose **jo** (nëse pohimi është i gabuar).

Logan → ultësirë _____

Labrador → ishull _____

Njufoundlend → gadishull _____

Mekenzi → lumë _____

Atabaska → vullkan _____

tajgat → barishte _____

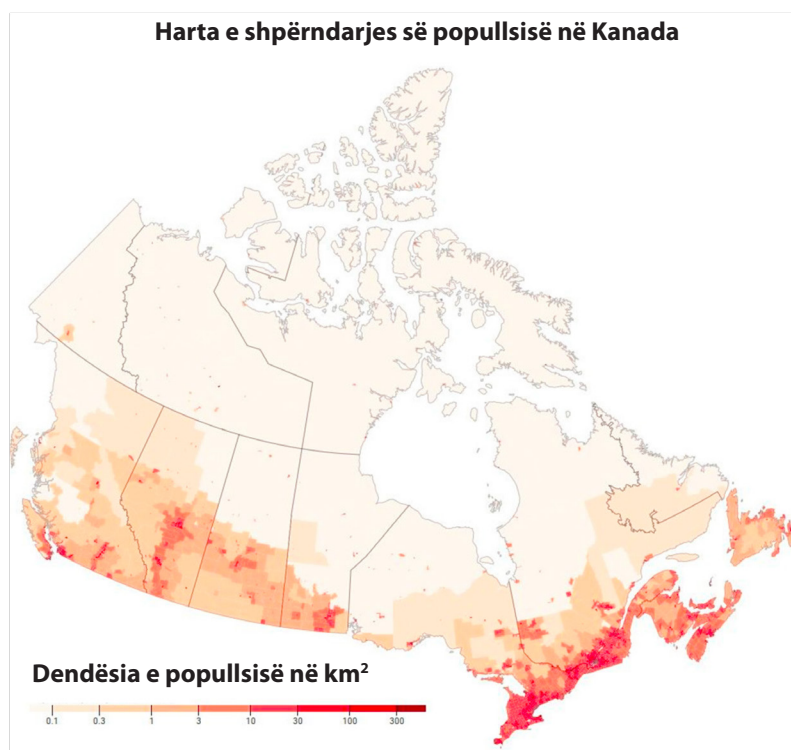
Toronto → qytet _____

Otava → kryeqytet _____

Eskimezët → të ardhur _____

Kebeq → shtet _____

3. Duke e analizuar hartën e shpërndarjes së popullsisë në Kanada, vërehet që dendësia më e madhe e popullsisë është përreth gjirit të Shën Lorenit, Liqeneve të Mëdha dhe, në jug, përgjatë kufirit me SHBA-në. Tregoni arsyet e një përqendrimi të tillë të popullsisë në Kanada.

4. Pse peshkataria luan rol të rëndësishëm në ekonominë e Kanadasë?

5. Cilat janë tri rajonet kryesore industriale në Kanada?

- a) _____
- b) _____
- c) _____

3.9

AMERIKA E MESME – POZITA GJEOGRAFIKE DHE VEÇORITË NATYRORE

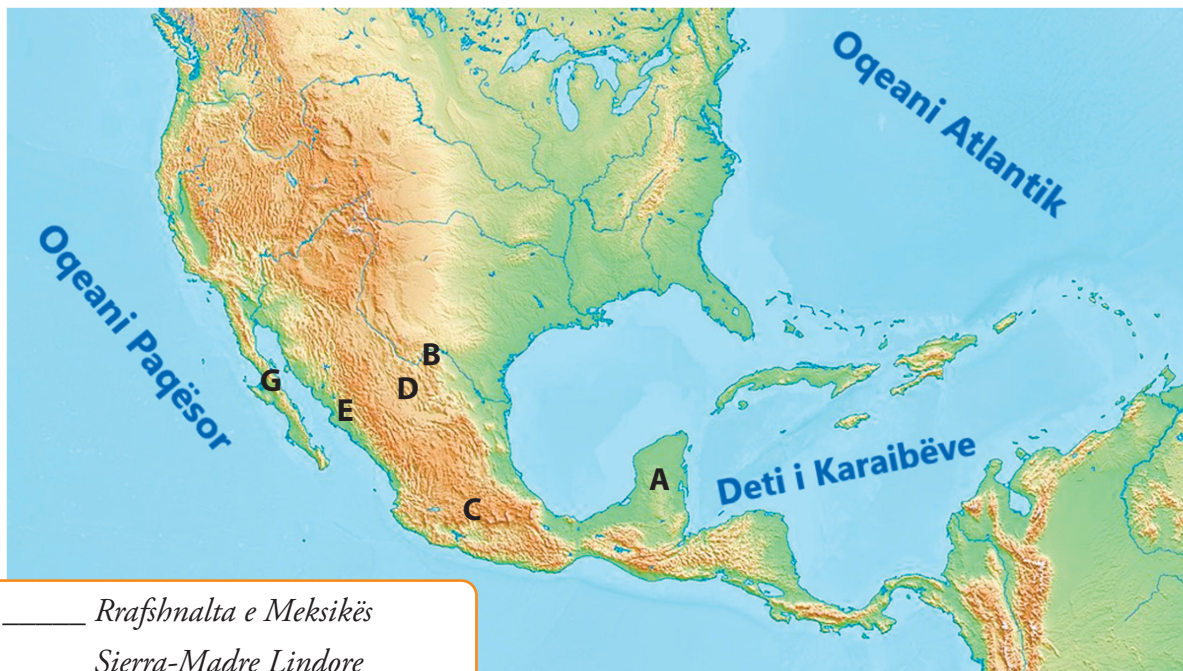
1. Përshkruani një udhëtim imagjinar të një anijeje nga qyteti Montreal në Kanada deri në qytetin Vankuver në Oqeanin Paqësor. (Shënoni: lumin, gjiret, oqeanet, ngushticat, detin dhe kanalin nëpër të cilët duhet të lundrojë anija).

- 2.** Kanali i Panamasë lidh Oqeanin Atlantik me Oqeanin Paqësor. Ai ka një rëndësi të veçantë për transportimin e mallrave. Kërkoni në internet të dhëna dhe karakteristika të tjera për kanalin e Panamasë.

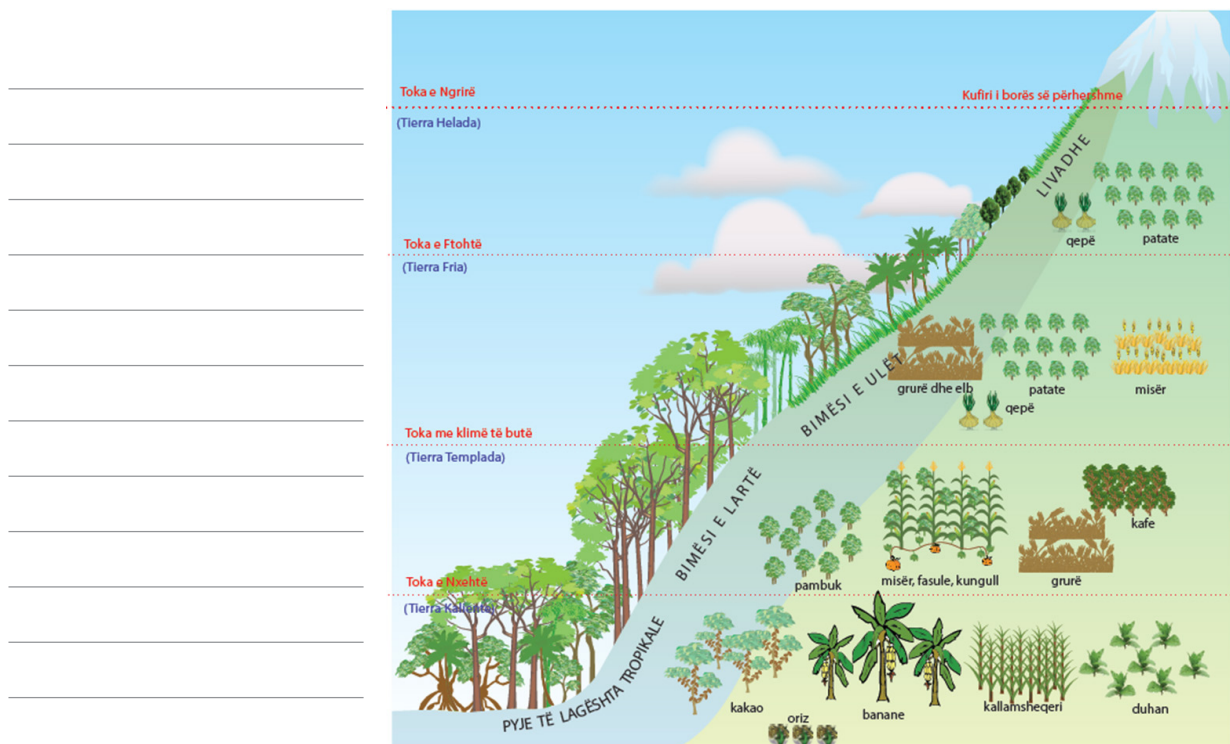

3. Shënoni shkronjën që korrespondon me formën e relievit në hartën e Amerikës së Mesme.

1. _____ Rrafshnalta e Meksikës
2. _____ Sierra-Madre Lindore
3. _____ Sierra-Madre Perëndimore
4. _____ Sierra-Madre Jugore
5. A _____ Ultësira e Jukatanit
6. _____ Gadishulli i Kalifornisë

4. Bazuar në skemën e dhënë, shënoni ndryshimet sipas lartësisë në klimë, bimësi dhe kultura bujqësore në Amerikën e Mesme.

3.10

AMERIKA QENDRORE – VEÇORITË SHOQËRORO-EKONOMIKE

1. Në Amerikën Qendrore janë të njohura fiset e vjetra indiane të actekëve dhe majëve. Ata njihen për monumente të shumta arkitekturore. Identifikoni monumentet arkitekturore të paraqitura në fotografi, se cilave fise u takojnë.

2. Në zbrazëtitrat pas fjalive shënoni pohimet e saktë (nëse fjalia është e saktë) apo e pasaktë (nëse fjalia është e gabuar).

Dendësia më e madhe e popullsisë është në ishujt Antilet e Vogla.

Rreth 75% e popullsisë së Amerikës së Mesme jeton në qytete.

Meksiko-Siti njihet si një nga qytetet më të mëdha në botë.

Actekët kanë jetuar kryesisht në gadishullin Jukatan.

Majët kanë jetuar kryesisht në rrafshnaltën e Meksikës.

Mestisot janë përzjerja e popullsisë vendase (indianëve) me popullsinë e ardhacakëve të bardhë.

Mulatët janë përzjerja e popullsisë vendase (indianëve) dhe asaj zezake.

3. Bazuar në skemën e dhënë, shënoni kulturat bujqësore që janë sjellë nga Evropa në Amerikën e Mesme dhe anasjelltas (nga Amerika e Mesme në Evropë).

Nga Evropa në Amerikën e Mesme:

Nga Amerika e Mesme në Evropë:

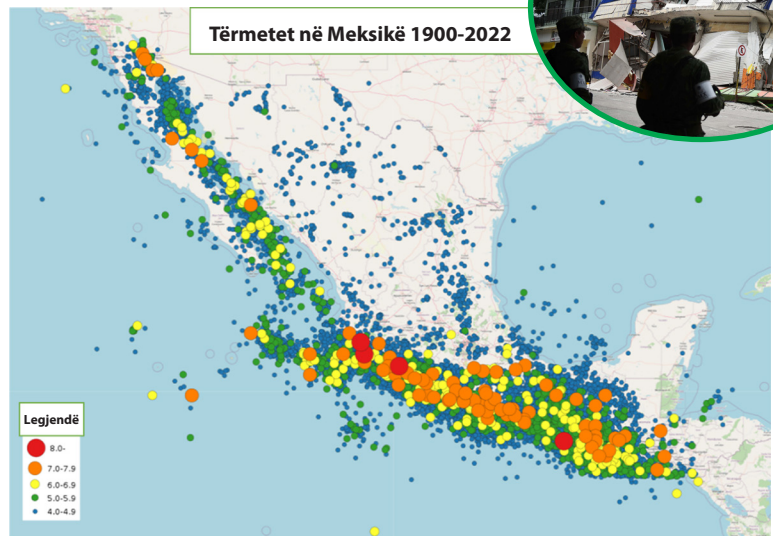

4. Në hartën e dhënë, duke u bazuar te flamujt, identifikoni disa nga shtetet e Amerikës së Mesme dhe asaj të Veriut.

3.11 MEKSIKA

1. Komentoni hartën dhe fotografinë e dhënë.

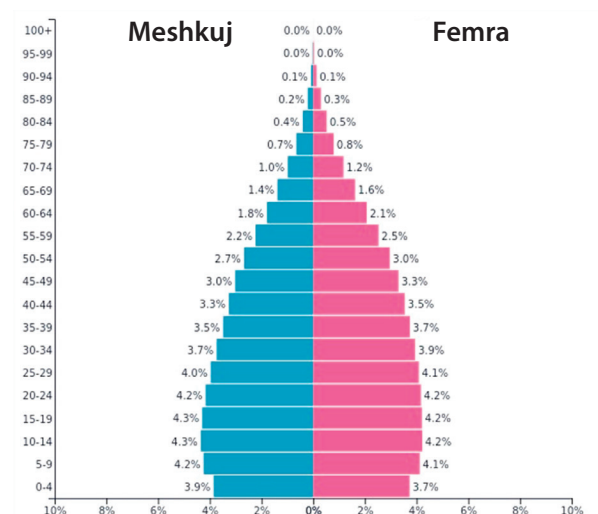

2. Në hartën e dhënë, bëni përkufizimin e Meksikës dhe shënoni qytetet kryesore që kërkojnë.

1. Meksiko-Siti
2. Guadalajara
3. Pueblo
4. Tampiko
5. Akapulko
6. Verakruz
7. Monterrei

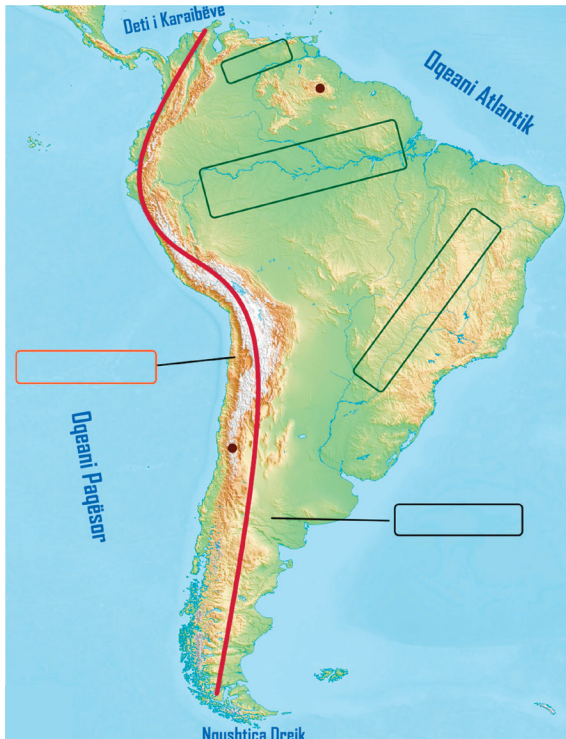

3. Duke analizuar piramidën e popullsisë së Meksikës, rrethoni grup-moshën e popullsisë që dominon.
- a) 0–9 vjeç
 - b) 10–19 vjeç
 - c) 20–29 vjeç
 - d) 30–39 vjeç
 - e) 40–49 vjeç

3.12 AMERIKA JUGORE – VEÇORITË NATYRORE

1. Në jug të Amerikës, Tokën e Zjarrtë e ndan nga pjesa tjetër kontinentale ngushtica e:
a) Magelanit; b) Drejkut; c) Beringut; d) Hudsonit.
2. Në hartën fiziko-gjeografike të Amerikës së Jugut, shënoni këto elemente natyrore:

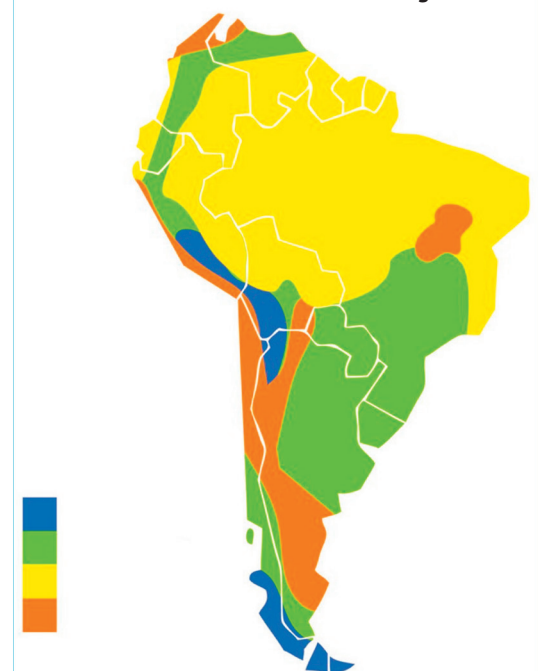

- distanca veri-jug e maleve Ande;
- pika më e lartë mbidetare në Ande;
- pika më e lartë në rrafshnaltën e Guajanës;
- lanoset;
- selvaset;
- kamposet;
- pampaset;
- shkretëtira Atakama.

3. Në legjendën e hartës klimatike të Amerikës së Jugut, shënoni tipat klimatikë që kërkohen:

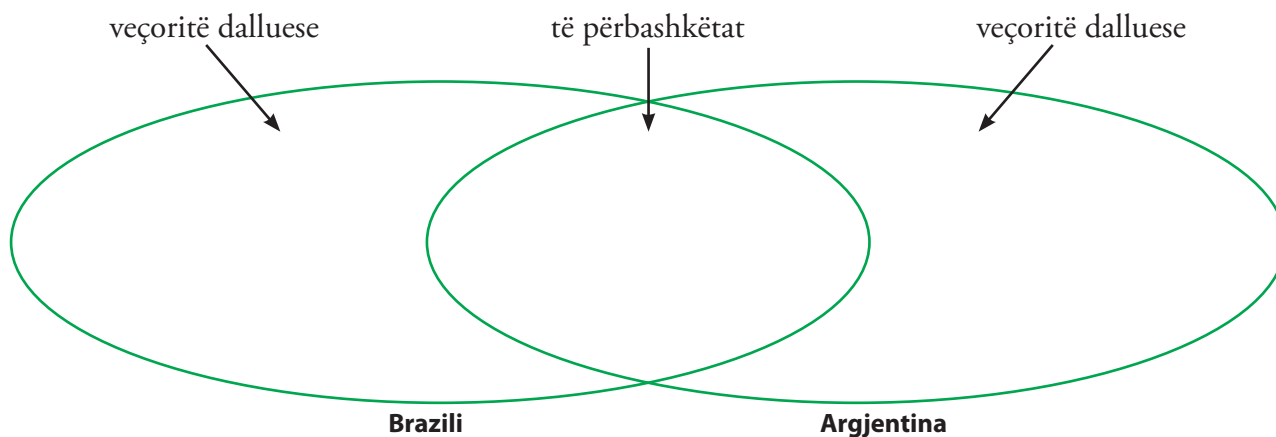
- klima malore/polare;
- klima mesatare;
- klima tropikale;
- klima gjysmë-shkretinore dhe shkretinore.

Zonat klimatike në Amerikën Jugore

3.14 BRAZILI DHE ARGJENTINA

1. Në diagramin e Venit, renditni dallimet dhe të përbashkëtat mes Brazilit dhe Argjentinës.

2. Lidhni me shigjetë qytetet me shtetet së cilave u takojnë.

Rio-de-Zhaneiro
San-Salvador
Belo-Horizonte
Brazilia
Buenos-Aires
Rozario
Fortaleza
Baha-Blanka

Argjentina

Brazili

3. Në hartën me mece të Amerikës së Jugut, ngjyrosni me ngjyra të ndryshme shtetin e Brazilit dhe shtetin e Argjentinës. Po ashtu, bëni përkufizimet e tyre.

4. Për cilat prodhime bujqësore dhe blegtorale njihen Brazili dhe Argjentina?

Brazili

Argjentina

4. KONTINENTI I AUSTRALISË DHE OQEANIA

- Australia si kontinent i veçantë dhe i largët paraqet një ndarje të hershme nga kontinentet e tjera. Si rezultat, ky kontinent është mjaft specifik në të gjitha aspektet, qofshin ato natyrore apo socio-ekonomike. Dallohet sidomos në aspektin e botës së gjallë për llojllojshmëri të madhe bimësh dhe kafshësh endemike, kontrastesh të relievit, klimës dhe përqendrimit të popullsisë.
- Është zbuluar shumë vonë nga evropianët dhe për një kohë të gjatë ishte koloni e një mbretërie të madhe të Evropës. Këtë kontinent e bëjnë mjaft atraktive bukuritë e rralla natyrore dhe zbulimi i pasurive natyrore.
- Në këtë pjesë trajtohet si njësi e veçantë numri i madh i grup-ishujve të Oqeanit Paqësor që njihen me emrin e veçantë Oqeani. Karakteristikë e tyre dalluese është posaçërisht shkaku i krijimit të tyre, shtrirja e tyre në Oqeanin Paqësor, dallimet klimatike, botës së gjallë, grupeve etnike të popullsisë e po ashtu edhe zhvillimi ekonomik.
- Përmes këtyre përmbajtjeve mësimore, nxënësi/ja synon t'i arrijë rezultatet e të nxënimit që janë të përcaktuara. Ai/ajo do të jetë në gjendje të dijë, njohë, përshkruajë dhe të bëjë krahasime, dallime të ndryshme, të gjykojë, analizojë, vlerësojë e interpretojë të gjitha proceset, qofshin ato natyrore apo socio-ekonomike, kulturore-historike e politike.
- Bazuar në rezultatet e të nxënimit, kontinenti i Australisë dhe Oqeania janë përmbledhur në 4 njësi mësimore.

4.1

AUSTRALIA - VEÇORITË E PËRGJITHSHME GJEOGRAFIKE

1. Krahasoni sipërfaqen e kontinentit të Australisë me atë të kontinenteve të tjera dhe tregoni në ç'renditje gjendet për nga sipërfaqja.

Australia është _____ herë më e vogël se Azia.

Australia është _____ herë më e vogël se Afrika.

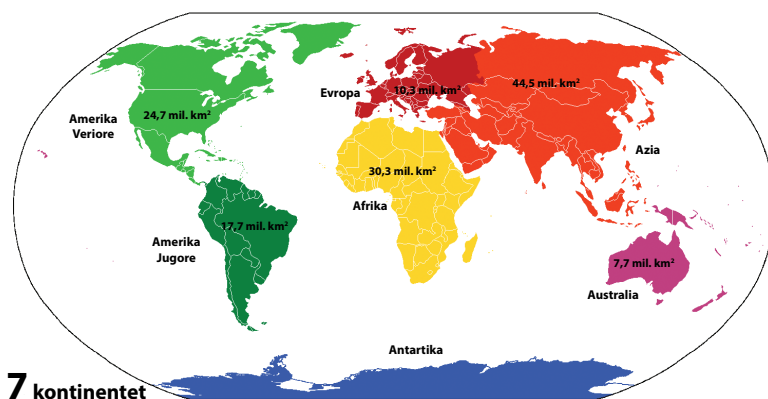
Australia është _____ herë më e vogël se Amerika e Veriut.

Australia është _____ herë më e vogël se Amerika e Jugut.

Australia është _____ herë më e vogël se Evropa.

Australia është _____ herë më e vogël se Antarktida.

Për nga sipërfaqja, Australia zë vendin e _____.

7 kontinentet

2. Shkruani nocionet e poshtëshënuara në vendin e duhur në fjali.

“terra australis”, Indian, kepi Jork, Paqësor, Sidnei, Tasmania

- Pika më ekstreme veriore e Australisë është _____.
- Abel Tasmani zbuloi ishullin më të madh në juglindje të Australisë dhe për nder të tij ai u emërtua _____.
- Fjala _____ nga gjuha latine do të thotë “tokë e jugut”.
- Në pjesën lindore të Australisë, porti i parë që u ndërtua ishte _____.
- Në pjesën perëndimore, Australia kufizohet me Oqeanin _____, ndërsa në lindje kufizohet me Oqeanin _____.

3. Duke u bazuar në numrat e vendosur në hartën e Australisë, shënoni format e përthyeshmërisë bregdetare.

1. Gadishulli _____

2. Gadishulli _____

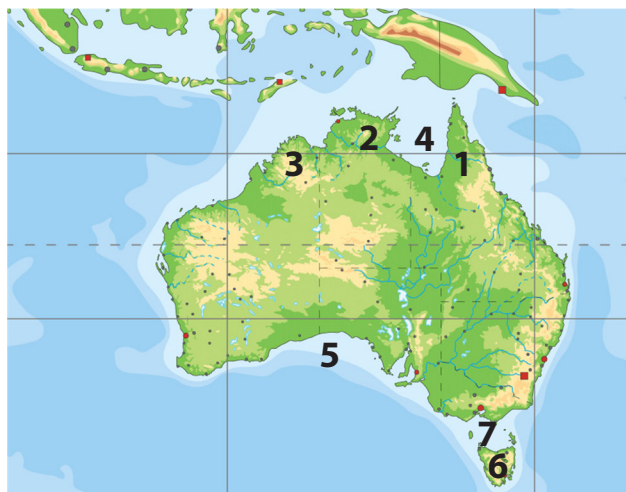
3. Gadishulli _____

4. Gjiri _____

5. Gjiri _____

6. Ishulli _____

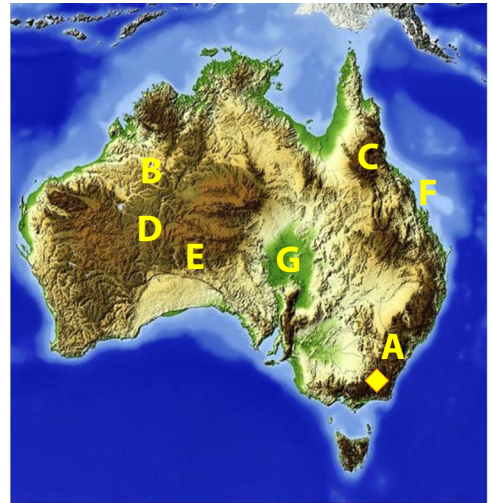
7. Ngushtica _____

4.2 ELEMENTET NATYRORE TË AUSTRALISË

1. Vendosni shkronjën e cila korrespondon me formën e relievit në hartën e Australisë (për pikën më të lartë në Australi, vendos shenjën ✓).

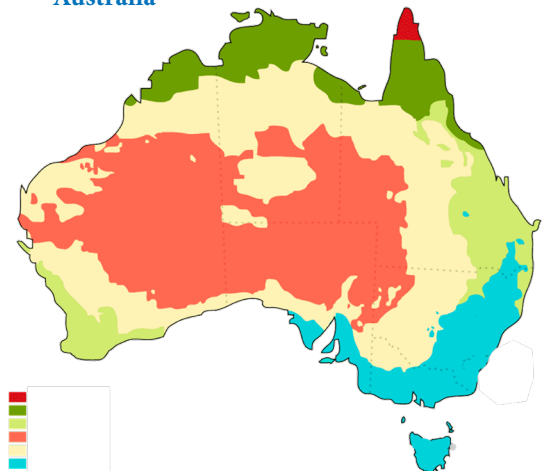
1. ____ Kosiushko
2. ____ Ultësirat Qendrore
3. ____ shkretëtira Gibson
4. ____ Alpet e Australisë
5. ____ Barriera Koralore
6. ____ Shkretëtira e Madhe Ranore
7. ____ Kreshtat e Mëdha Ujëndarëse
8. ____ Shkretëtira e Madhe Viktoria

2. Në legjendën e hartës klimatike të Australisë, shënoni tipat klimatikë të këtij kontinenti.

- klimë subtropikale
- klimë tropikale
- klimë ekuatoriale
- klimë mesatare
- klimë e savanës
- klimë shkretinore

Australia

3. Bota shtazore e Australisë është mjaft e veçantë, me një numër shumë të madh kafshësh endemike. Poshtë fotove të kafshëve, vendos emrat e tyre.

dreri, djalli tasmanian, koala, dingo, dreri i kuq, emu, lepu ri evropian, breshka e gjelbër e detit, miu mulgara, sqepori, albatrosi endacak, krokodili i ujërave të njelmëta, delfini i shpejtë, kanguri.

Kafshët e Australisë

4.3

POPULLSIA, ZHVILLIMI EKONOMIK DHE NDARJA RAJONALE E AUSTRALISË

1. Komentoni: Duke u bazuar në hartën e dendësisë së popullsisë në tekstin bazë, analizoni shpërndarjen jo të barabartë të popullsisë së Australisë. Cilat pjesë janë më të dendura dhe më pak të dendura? Tregoni arsyet e një shpërndarjeje të tillë.

2. Vendasit e Australisë janë një grup i veçantë i popullsisë dhe mendohet se kanë ardhur nga Azia përmes Arkipelagut të Malajit. Ata jetonin të izoluar dhe merreshin kryesisht me peshkim, gjueti dhe mbledhjen e frutave. Bëjnë jetë primitive dhe mendohet se i takojnë një race të veçantë. Jenë rreth 40 mijë banorë.

Ky grup etnik është:

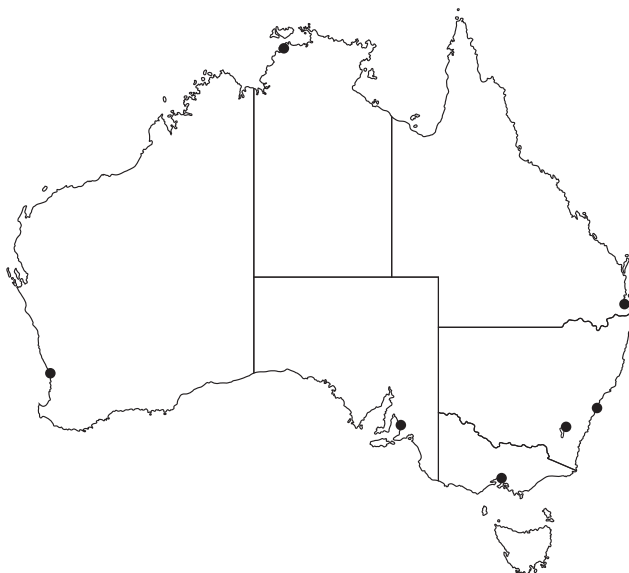
a. papuazët;

b. aborigjenët;

c. indianët;

d. kinezët.

3. Në hartën mece të Australisë, vendos emrat e qyteteve kryesore që kërkohen.

- Perth
- Sidnei
- Hobart
- Darwin
- Adelaide
- Brisben
- Melburn
- Kanberra

4. Australia është ndër prodhuesit më të mëdhenj në botë për disa produkte blegtorale dhe për minerale. Tregoni vendin që zë me prodhime blegtorale dhe minerale në tregun botëror?

Prodhime blegtorale

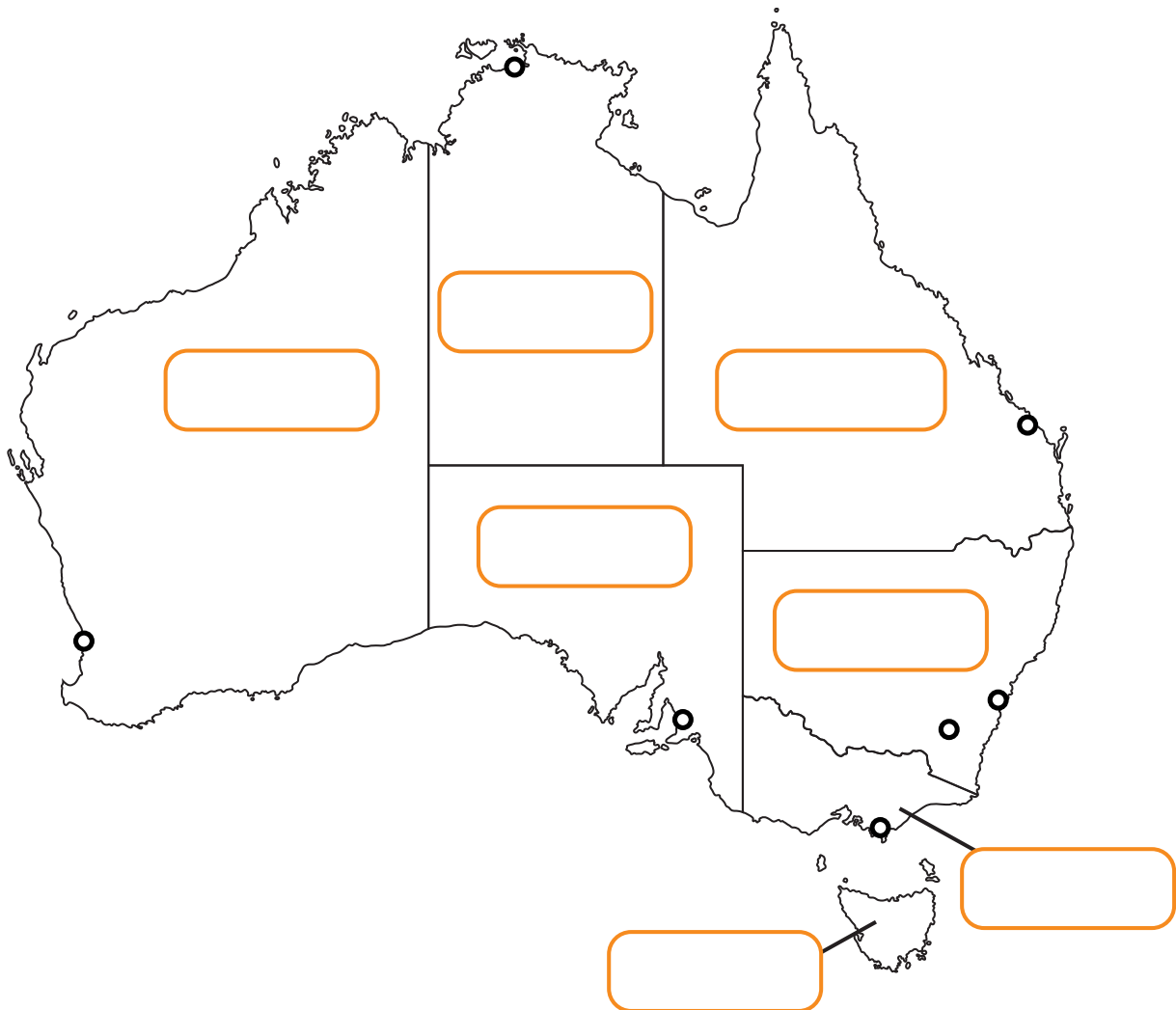
- Për rritjen e deleve, zë vendin _____.
- Për prodhimin e leshit, zë vendin _____.
- Për eksportin e mishit, zë vendin _____.

Prodhime minerale

- Për boksit dhe alumin, zë vendin _____.
- Për prodhimin e arit, zë vendin _____.
- Për hekur, plumb, zink, zë vendin _____.
- Për rezerva të qymyrgurit, zë vendin _____.

5. Në hartën me mëposhtime, vendos emrat e shteteve të Australisë.

- Australia Perëndimore
- Territori i Veriut
- Kuinsland
- Australia Jugore
- Uells i Ri Jugor
- Viktoria
- Tasmania

4.4

OQEANIA – VEÇORITË E PËRGJITHSHME GJEOGRAFIKE

1. Duke u bazuar në hartën mece të Oqeanisë, identifikoni disa nga ishujt kryesorë të Melanezisë (1, 2, 3, 4, 5, 6), Mikronezisë (a, b, c) dhe Polinezisë (D, E, F).

Melanezia

- _____ Zelanda e Re
 _____ 3 Vanuatu
 _____ Guineja e Re- Papua
 _____ Ishujt Solomon
 _____ Kaledonia e Re
 _____ Fixhii

Mikronezia

- _____ Ishujt Marshall
 _____ Ishujt Mariane
 _____ Kiribati

Polinezia

- _____ Ishujt Havai
 _____ Ishujt Kuk
 _____ Polinezia Franceze

2. Rrethoni popujt vendas të ishujve të Oqeanisë.

<i>Francezët</i>	<i>Papuzët</i>	<i>Kinezët</i>
<i>Hindusët</i>	<i>Maorët</i>	<i>Koreanët</i>
<i>Melanezianët</i>	<i>Anglezët</i>	<i>Polinezianët</i>

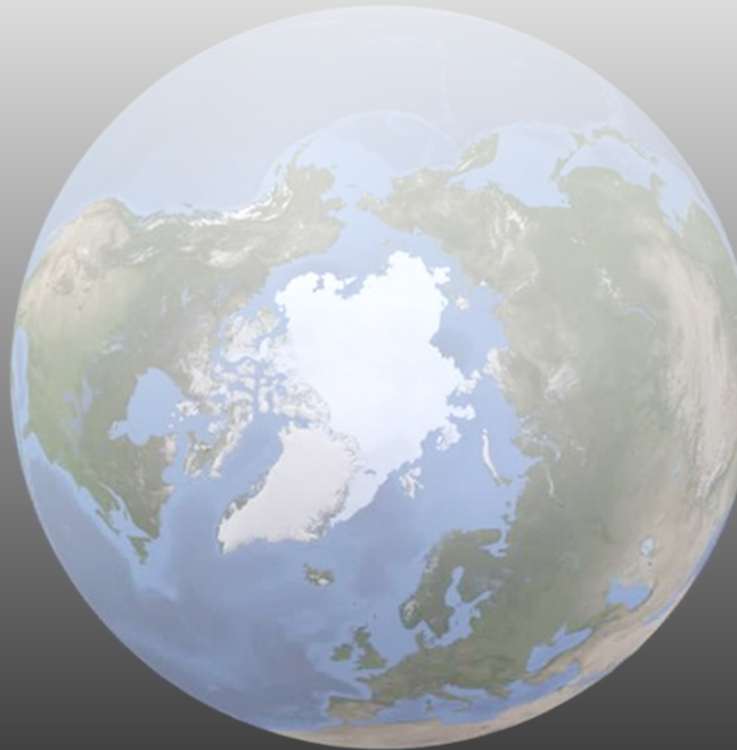
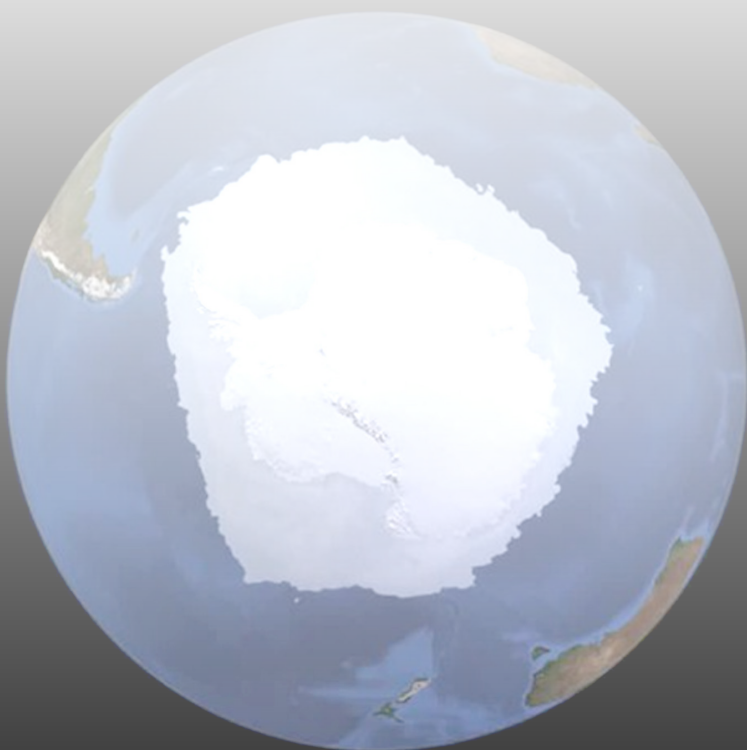
3. Listoni disa nga kulturat tropikale që kultivohen në ishujt e Oqeanisë dhe disa nga pasuritë minerare.

Kulturat bujqësore

Llojet e mineraleve

5. VISET POLARE (Arktiku dhe Antarktida)

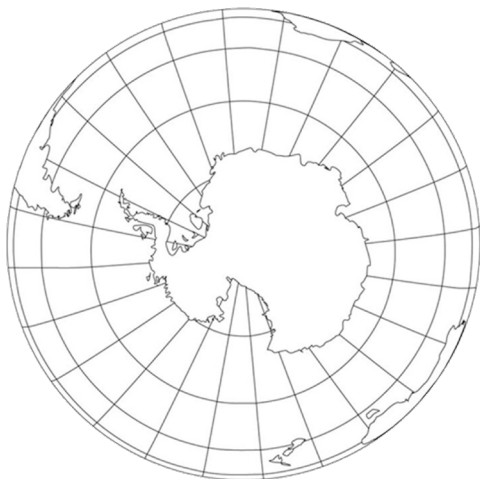
- Viset polare veçohen për gjerësinë e madhe gjeografike, specifikat e veçanta klimatike, botën e varfër bimore dhe shtazore dhe rrallësinë e popullsisë banuese. Përkundër këtyre karakteristikave gjeografike të veçanta, ato paraqesin një interesim të madh në hulumtimet shkencore, udhëtimet turistike e posaçërisht në zbulimin e pasurive të mëdha nëntokësore që zotërojnë këto hapësira.
- Përmes këtyre përmbajtjeve mësimore, nxënësi/ja synon t'i arrijë rezultatet e të nxënës që janë të përcaktuara. Ai/ajo do të jetë në gjendje të dijë, njohë, përshkruajë dhe të bëjë krahasime, dallime të ndryshme, të gjykojë, analizojë, vlerësojë e interpretojë të gjitha proceset e veçanta natyrore në këto hapësira gjeografike e, përmbledhtas, ato ekonomike e sociale.
- Bazuar në rezultatet e të nxënës, viset polare janë përmbledhur në 2 njësi mësimore.

5.1

VISET POLARE – ARKTIKU DHE ANTARKTIDA (VEÇORITË E PËRGJITHSHME GJEOGRAFIKE)

1. Poshtë hartës me mece të viseve polare, identifikoni Arktikun (Polin e Veriut) dhe Antarktidën (polin e jugut).

2. Dalloni faunën e Arktikut nga ajo e Antarktidës (poshtë fotografive, shënoni llojin e kafshës dhe vendin ku jeton).

3. Lidhni me shigjetë llojet e mineraleve me viset polare ku ato gjenden.

gazi natyror

kobalti

hekuri

qymyri

kromi

kallaji

Antarktida

Arktiku

Referenca

- Riza Çavolli. *Gjeografia regjionale e Azisë*. Prishtinë, 1998.
- Musa Gashi. *Gjeografia regjionale e Afrikës*. Prishtinë, 1983.
- Riza Çavolli. *Gjeografia regjionale e Amerikës, Australisë dhe Oqeanisë*. Prishtinë, 1983.
- Nexhat Rexha, Nazif Gashi. *Gjeografia 8*. Prishtinë, 2014.
- Bllagoja Markoski. *Gjeografia 7*. Shkup, 2010.
- Bllagoja Markoski. *Gjeografia 8*. Shkup, 2010.
- Grup autorësh. *Fjalor shpjegues i termave të gjeografisë*. Akademia e Shkencave, Qendra e Studimeve Gjeografike, Tiranë, 2000.
- Burime nga interneti:
Enciklopedia Britanike (<https://www.britannica.com>).
United Nations. World Population Estimations (<https://population.un.org/wpp/>).
Population Pyramid (<https://www.populationpyramid.net>).
World Maps (<https://worldinmaps.com/middleeast/>).
DreamsTime (<https://www.dreamstime.com>).